

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA

EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA ÚČETNICTVÍ

Oddlužení a jeho ekonomické a sociální důsledky pro dlužníka

Discharge of Debts and its Economic and Social Consequences for the Debtor

Student: Petra Jakubčíková

Vedoucí bakalářské práce: doc. Ing. Dagmar Bařinová, Ph.D.

Ostrava 2014

Zadání bakalářské práce

Student:

Petra Jakubčíková

Studijní program:

B6208 Ekonomika a management

Studijní obor:

6202R049 Účetnictví a daně

Specializace:

00 Účetnictví a daně

Téma:

Oddlužení a jeho ekonomické a sociální důsledky pro dlužníka
Discharge of Debts and its Economic and Social Consequences for the Debtor

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Charakteristika oddlužení
 3. Ekonomický a sociální dopad oddlužení na dlužníka
 4. Analýza a vyhodnocení ekonomické a sociální situace dlužníků
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

- BŘEZINOVÁ, Hana. *Ekonomické aspekty insolvenčního zákona*. Praha: BOVA POLYGON, 2009. 200 s. ISBN 978-80-7273-159-6.
MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele: příručka zejména pro neprávnický*. Praha: Linde, 2009. 394 s. ISBN 978-80-7201-780-5.
RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. Praha: ASPI, 2008. 472 s. ISBN 978-80-7357-329-4.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **doc. Ing. Dagmar Bařinová, Ph.D.**

Datum zadání: 22.11.2013

Datum odevzdání: 09.05.2014

Ing. Jana Hakalová, Ph.D.
vedoucí katedry

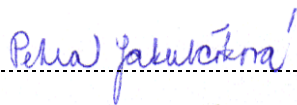

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh vypracovala samostatně. Přílohy č. 1, 2, dané mi k dispozici jsem samostatně doplnila“

V Ostravě dne 9. 5. 2014

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Petra Jankůvová', is written over a horizontal dotted line.

podpis

Obsah

1.	ÚVOD	3
2.	CHARAKTERISTIKA ODDLUŽENÍ	5
2.1.	Historie úpadkového práva.....	5
2.2.	Současný stav úpadkového práva.....	5
2.3.	Úpadek dlužníka.....	6
2.3.1.	Úpadek ve formě předlužení	6
2.3.2.	Úpadek ve formě platební neschopnosti.....	7
2.4.	Způsoby řešení úpadku.....	7
2.4.1.	Konkurz.....	8
2.4.2.	Reorganizace	8
2.4.3.	Oddlužení	9
2.5.	Osoby zúčastněné v oddlužení	9
2.6.	Průběh oddlužení.....	11
2.6.1.	Podání návrhu na oddlužení	11
2.6.2.	Přihlášení pohledávek věřitelů	13
2.6.3.	Přezkumné jednání	14
2.6.4.	Schůze věřitelů	14
2.6.5.	Rozhodnutí o úpadku a způsoby oddlužení.....	14
2.6.6.	Splnění oddlužení a osvobození dlužníka	17
2.6.7.	Změny od roku 2014	18
2.6.8.	Průběh oddlužení v praxi.....	19
3.	Ekonomický a sociální dopad oddlužení na dlužníka	23
3.1.	Nezabavitelné minimum.....	23
3.2.	Finance domácností.....	25
3.2.1.	Domácí rozpočty	26
3.2.2.	Rezervy.....	29
3.2.3.	Finanční gramotnost.....	30
3.2.4.	Nezaměstnanost v ČR	31
3.2.5.	Zadluženost v ČR	31
3.3.	Dluhové poradenství.....	32
3.3.1.	Poradna při finanční tísni.....	33
4.	Analýza a vyhodnocení ekonomické a sociální situace dlužníků.....	35
4.1.	Analýza dlužníků v oddlužení	35
4.1.1.	Dlužníci dle druhu úpadku	36

4.1.2.	Dlužníci dle pohlaví	36
4.1.3.	Věková struktura dlužníků	37
4.1.4.	Dlužníci dle rodinného stavu.....	38
4.1.5.	Dlužníci dle vyživovaných osob	39
4.1.6.	Dlužníci dle bydlení	39
4.1.7.	Dlužníci dle zdroje příjmu.....	40
4.1.8.	Dlužníci dle výše příjmu	41
4.1.9.	Dlužníci dle majetku	42
4.1.10.	Dlužníci dle celkové výše dluhů.....	42
4.1.11.	Dlužníci dle počtu závazků	43
4.1.12.	Dlužníci dle poskytnutého daru.....	43
4.1.13.	Dlužníci dle způsobu oddlužení	44
4.1.14.	Dlužníci dle očekávaného plnění.....	44
4.2.	Vyhodnocení analýzy 50 dlužníků	45
5.	Závěr.....	47
	Seznam použité literatury	49
	Seznam zkratk	51
	Prohlášení o využití bakalářské práce	52
	Seznam příloh.....	53
	Přílohy	

1. ÚVOD

Tématem bakalářské práce je oddlužení neboli osobní bankrot. V současné době se jedná o velmi aktuální téma se silným ekonomickým a sociálním dopadem na dlužníka. Je to způsob, jak mohou fyzické a právnické osoby vyřešit neschopnost splácení svých dluhů i tzv. dluhovou past, za předpokladu splnění všech podmínek dané insolvenčním zákonem.

Proces oddlužení má velký dopad na dlužníka. Dlužník musí dodržovat určitá pravidla a disponuje s omezenými finančními prostředky. Ne každý dokáže oddlužení dotáhnout do konce, ale komu se to podaří, začíná po pěti letech znovu a bez dluhů.

Bohužel současná ekonomická situace v České republice, spojená s finanční ngramotností, nahrává neuváženému zadlužování. Orientace v množství finančních produktů a neustálému podbírání bankovních i nebankovních institucí nabízejících půjčky, je čím dál více náročná.

„Dluh dělá člověka otrokem.“¹ Citát Arhura Wellesley Wellingtona ukazuje, že každý dluh je svazující. S dluhem přicházejí závazky ve formě jeho splácení. Právě proto by se měl každý člověk zamyslet nad potřebou úvěru a svých schopností daný dluh řádně a včas splácet.

Cílem bakalářské práce je vyhodnocení vlastní analýzy dlužníků v oddlužení a její srovnání se statistickým přehledem Poradny při finanční tísni za rok 2012. Dalším cílem práce je základní charakteristika oddlužení jako jednoho ze způsobů řešení úpadku se zdůrazněním ekonomického a sociálního dopadu na dlužníka v oddlužení.

První část práce je zaměřena na právní úpravu oddlužení, vymezení pojmu oddlužení a popis jednotlivých fází, kterými prochází oddlužení. Dále i upozornění na důležité změny v insolvenčním zákoně a s tím spojených změn v oddlužení, které přinesla novela č. 294/2013.

Ekonomické a sociální dopady na dlužníka jsou obsaženy ve druhé části. Bakalářská práce je zde zaměřena na výpočet nezabavitelného minima, finanční gramotnost obyvatelstva a rodinný rozpočet důležitý pro řízení rodinných financí. Jsou zde zmíněny i rezervy domácností a jejich doporučená výše. Kam se obrátit v případě finanční tísně a kdo poradí dlužníkovi s řešením této situace, je také součástí této kapitoly.

Třetí část se zabývá analýzou vybraných 50 dlužníků z Ostravy s porovnáním s výroční zprávou Poradny při finanční tísni o.p.s. z roku 2012. Výroční zpráva Poradny při finanční tísni za rok 2013 v době zpracování bakalářské práce nebyla zveřejněna. Poradna při finanční tísni nabízí pomoc při řešení nepříznivé finanční situace dlužníků.

¹ <http://dluhy-bankrot-exekuce.webnode.cz/dluhy-zajimavosti/>

Bakalářská práce byla zpracována pomocí metod analýza, komparace, syntéza, popis, srovnání, pro analýzu dlužníků byl využit dotazník.

2. CHARAKTERISTIKA ODDLUŽENÍ

2.1. Historie úpadkového práva

Prvopočátky úpadkového práva jsou úzce spjaty s obchodem. Právě v tržních vztazích dochází nejčastěji k dlouhodobé neschopnosti dlužníka splnit své závazky. Velmi často nelze splnění závazku dosáhnout obvyklými cestami a to většinou pokud má dlužník více věřitelů a není schopen objektivně splácet své dluhy, tento stav nazýváme úpadkem.

Právní úprava úpadku se poprvé objevila v římském právu, zde datujeme i vznik termínu konkurz. Konkurz pochází ze slova *concursum creditorum*, označuje řízení, ve kterém věřitelé chtěli dosáhnout uspokojení svých pohledávek.² Rozvoj úpadkového práva nastal v Itálii v době renesance, z této doby pochází termín bankrot.

Na našem území se první úprava objevila v 18. století. Prvním dokumentem byl reskript z roku 1750 a druhým rakousko-český směnečný řád z roku 1763. Jednou z významných norem upravující konkurzní řízení je konkurzní řád z roku 1868, jiné řízení však neupravoval. Z důvodu potřeby reformy konkurzního práva bylo přijato císařské nařízení č. 337/1914 ř. z., kterým se zavádí konkurzní, vyrovnávací a odpůrčí řád. Tento řád byl převzat i do právního řádu nově vzniklé Československé republiky. Další právní úpravou byl zákon č. 64/1931 Sb., který byl zrušen občanských soudním řádem č. 142/1950 Sb. S příchodem systému plánovaného hospodářství nebylo potřeba řešit podnikatelské úpadky. K znovu zavedení právní úpravy řešení úpadku dochází s přijetím zákona č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání.³

2.2. Současný stav úpadkového práva

V současnosti je úpadkové právo upraveno zákonem č. 182/2006 Sb. ze dne 30. března 2006 o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), který nabyl účinnosti k 1. 1. 2008. Tento zákon nahradil zákon č. 328/1991 Sb. o konkurzu a vyrovnání (ZKV).

Současná právní úprava oproti předešlé umožňuje namísto dvou samostatných řízení (řízení konkurzního a řízení vyrovnacího dle ZKV) jednotné insolvenční řízení. První fáze řízení řeší, zda se jedná o úpadek či nikoliv. Teprve po rozhodnutí o úpadku se postupuje k diferenciaci řízení.

Insolvenční zákon je členěn do 3 částí. První část „Obecná část“ upravuje jednotlivé instituty insolvenčního řízení a postupy pro úvodní fáze řízení od podání návrhu na zahájení řízení až po rozhodnutí o tomto návrhu. Jednotlivé způsoby řešení úpadku definuje druhá část,

² [8] Schelleová (2007)

³ [3] Kozák, J., P. Budín, A. Dadam, L. Páhl (2013)

nazvaná „Způsoby řešení úpadku“. Oproti ZKV se zde objevuje dříve nevyužívané možnosti řešení úpadku, konkrétně reorganizace, oddlužení, nepatrný konkurz. Poslední třetí část „Společná ustanovení“ upravuje ustanovení společná pro všechny způsoby řešení úpadku.

Hlavním záměrem zákona je docílení rychlosti, efektivnosti a hospodárnosti insolvenčního řízení. Tuto snahu řízení můžeme vidět v odstranění některých institutů, díky nimž se protahovalo řízení nebo v umožnění zkrácených řízení a postupů.

Platnost tohoto zákona zavedla instituci Insolvenční rejstřík. Jedná se o informační systém veřejné správy, jehož správcem je Ministerstvo spravedlnosti.

Insolvenční zákon byl již čtyřikrát novelizován, poslední novela byla ve Sbírce zákona publikována pod č. 294/2013 s účinností od 1. ledna 2014. Novela přinesla rozšíření osob, oprávněných podat návrh na oddlužení. Další významnou změnou je společné oddlužení manželů více viz kapitola 2.6.7. Změny od roku 2014.

2.3. Úpadek dlužníka

Úpadek dlužníka je definován podle ustanovení § 3 odst. 1. InZ mnohostí věřitelů, tedy dlužník musí mít alespoň 2 věřitele, musí mít peněžité závazky po dobu 30 dnů po lhůtě splatnosti a tyto závazky není schopen plnit. Všechny tyto podmínky musí být splněny zároveň.

Neschopnost plnění závazků musí být objektivní, tedy dlužník nesplňuje znaky úpadku, pokud jeho neschopnost plnit závazky je dána neochotou.

Nelze splnit požadavek mnohosti věřitelů účelově např. rozdělením jedné pohledávky mezi více věřitelů. Za další osobu se nepovažuje osoba, na kterou byla převedena některá z pohledávek insolvenčního navrhovatele proti dlužníkovi nebo její část v době 6 měsíců před podáním insolvenčního návrhu nebo po zahájení insolvenčního řízení.⁴ Zákon se snaží v § 143, odst. 3 předejít i šikanózním postupům věřitelů v tzv. šikanózních návrzích, jejichž účelem bylo poškození dlužníka.

Dlužník, u kterého lze předpokládat, že nebude schopen řádně a včas plnit značnou část svých peněžitých závazků, se nachází v situaci hrozícího úpadku.

2.3.1. Úpadek ve formě předlužení

V předlužení se nachází dlužník podnikatel - právnická či fyzická osoba. Podnikatel je osoba, která samostatně vykonává odpovědně výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem za účelem dosažení zisku, soustavně a podniká na základě

⁴ Viz § 143 zákona č.182/2006 Sb., o úpadku a způsobu jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

živnostenského nebo jiného oprávnění. Podnikatel je i osoba zapsaná v Obchodním rejstříku⁵. Dlužník se nachází v předlužení má-li více věřitelů a souhrn jeho závazků je vyšší než hodnota jeho majetku. Při stanovení hodnoty majetku dlužníka se přihlíží k souhrnu všech (nikoli jen splatných) dluhů dlužníka, zohledňují se i budoucí očekávané výnosy ze správy majetku a dalšího provozování jeho podniku, s tím že dlužník bude moci pokračovat ve správě majetku nebo v provozování podnikatelské činnosti.

2.3.2. Úpadek ve formě platební neschopnosti

Dlužník se nachází v situaci platební neschopnosti, jestliže zastavil platby podstatné části svých peněžitých závazků, neplní své závazky po dobu delší než 3 měsíce po lhůtě splatnosti, není možné dosáhnout uspokojení některé ze splatných peněžitých pohledávek vůči dlužníku formou vykonání exekuce nebo nepředložil seznamy insolvenčnímu soudu.

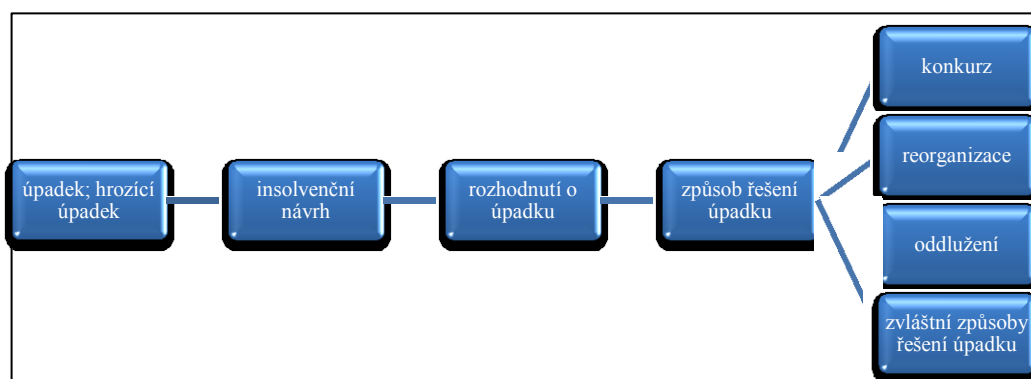
Dále musí být splněny podmínky již výše zmíněné: mnohost věřitelů a neschopnost plnění peněžitých závazků po lhůtě splatnosti po dobu delší 30 dnů.

2.4. Způsoby řešení úpadku

Způsoby úpadku dlužníka řeší § 4 InZ a jsou znázorněny ve Schématu 2.4. Mezi způsoby řešení úpadku podle InZ patří:

- a) konkurz,
- b) reorganizace,
- c) oddlužení,
- d) zvláštní způsoby řešení úpadku, které tento zákon stanoví pro určité subjekty nebo pro určité druhy případů.

Schéma 2.4. – Schéma insolvenčního řízení

Zdroj: Vlastní zpracování

⁵Viz Hlava II, díl 5 § 420 - § 422 Zákon č. 89/2012 Sb., ze dne 1. ledna 2014, Občanský zákoník.

2.4.1. Konkurz

Konkurz bude použit u dlužníků, kterým InZ neumožňuje způsob řešení úpadku formou reorganizace či oddlužení. Pokud je úpadek dlužníka řešen konkurzem, dlužník v důsledku prohlášení konkurzu zcela přichází o možnost disponovat se svým majetkem, který tvoří majetkovou podstatu. Do majetkové podstaty dle InZ zahrnujeme například spoluvlastnické podíly na majetku, peněžní prostředky, věci movité a nemovité, podnik, soubor věcí a věci hromadné.⁶ Insolvenční správce rozhodne o způsobu zpeněžení a z výnosu zpeněžení majetkové podstaty jsou zjištěné pohledávky věřitelů poměrně uspokojeny.

Zrušením konkurzu po splnění rozvrhového usnesení nebo zrušením konkurzu pro nedostatek majetku, jedná-li se o dlužníka - právnickou osobu, obchodní společnost se zrušuje. Jestliže obchodní společnost nemá žádný majetek, nevyžaduje se likvidace této společnosti. Zánikem dlužníka zanikají i neuspokojené pohledávky nebo neuspokojené části pohledávek věřitelů. Po rozhodnutí insolvenčního soudu o zrušení konkurzu je zapotřebí, aby oprávněná osoba za dlužníka (nikoliv insolvenční správce) podala návrh na výmaz obchodní společnosti z obchodního rejstříku.

V případě dlužníka - fyzické osoby po skončení konkurzního řízení neuspokojené pohledávky nebo jejich části nezanikají. Pokud při přezkumném jednání dlužník přihlášenou pohledávku věřitele výslovně nepopřel, má takový věřitel právo po skončení konkurzního řízení na základě seznamu zjištěných pohledávek proti dlužníkovi podat návrh na výkon rozhodnutí, toto právo se promlčí za 10 let po pravomocném zrušení konkurzu.

Pro konkurzy menšího rozsahu se využívá nepatrný konkurz. O nepatrný konkurz se jedná v případě, že dlužníkem je fyzická osoba - nepodnikatel, nebo celkový obrat dlužníka za poslední účetní období předcházející prohlášení konkurzu nepřevyšuje částku 2 mil. Kč a jeho počet věřitelů není vyšší než 50. Při nepatrném konkurzu se využívají ustanovení vztahující se ke konkurzu, výjimky jsou uvedeny v § 315 InZ.

2.4.2. Reorganizace

Reorganizace je určena dlužníkovi, který je podnikatel. Reorganizace není přípustná podle InZ pro právnické osoby v likvidaci, obchodníky s cennými papíry nebo osobám oprávněným k obchodování na komoditní burze podle zvláštních právních předpisů. Podnikatel musí splňovat určité podmínky a těmi jsou: obrat za poslední účetní období předcházející podání insolvenčního návrhu dosahuje alespoň částky 50 000 000 Kč nebo zaměstnává-li v hlavním pracovním poměru více než 50 zaměstnanců. Pokud dlužník předloží

⁶ Viz Hlava VI zákona č.182/2006 Sb., o úpadku a způsobu jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů

společně s insolvenčním návrhem reorganizační plán, přijatý alespoň polovinou všech zajištěných věřitelů⁷, nemusí splňovat výše zmíněné podmínky.

Výhodou reorganizace jako jednoho ze způsobu řešení úpadku je zachování stávajícího podniku.

2.4.3. Oddlužení

Institut oddlužení je přípustný pro dlužníka - právnickou osobu nebo fyzickou osobu. Způsob řešení úpadku pomocí oddlužení využívají především spotřebitelé. Právnickou osobu se zde rozumí osoba, která není zákonem považovaná za podnikatele a nemá dluhy z podnikání. Podnikatelem je dle Občanského zákoníku, osoba samostatně vykonávající na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost na základě živnostenského nebo obdobného způsobu s úmyslem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku.⁸ Fyzická osoba musí splňovat jen jednu podmínku, že nemá žádné dluhy z podnikání. Zákon, ale umožňuje výjimku. Dluhy z předchozího podnikání nemusí být překážkou pro řešení úpadku formou oddlužení, pokud se jedná o pohledávku zajištěného věřitele, věřitel s tím souhlasí nebo pohledávka zůstala neuspokojena po skončení insolvenčního řízení z důvodu zrušení konkurzu na majetek dlužníka.⁹

Předpokladem pro povolení oddlužení je podání návrhu na oddlužení s poctivým záměrem dlužníka. Zamítnutí návrhu na povolení oddlužení je pravomocné odsouzení dlužníka za trestný čin majetkové nebo hospodářské povahy v posledních 5 letech před zahájením insolvenčního řízení, případně pokud probíhalo insolvenční řízení o úpadku dlužníka v posledních 5 letech.¹⁰

Insolvenční soud zamítne návrh na oddlužení dlužníka, pokud by hodnota plnění, které by při oddlužení obdrželi nezajištění věřitelé, byla nižší než 30 % všech jejich pohledávek. Nižší plnění může nastat jen v případě souhlasu nezajištěných věřitelů.

2.5. Osoby zúčastněné v oddlužení

Subjektem v insolvenčním řízení jsou¹¹:

- a) dlužník,
- b) věřitelé,
- c) insolvenční správce,

⁷ Viz § 316 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobu jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

⁸ Viz § 420 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁹ Viz § 389 odst. 2, zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobu jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰ Nebo podle předchozí právní úpravy konkurzní řízení.

¹¹ Jedná se pouze o primární subjekty v insolvenčním řízení více viz Obecná část Hlava II, zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobu jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

d) insolvenční soud.

Mezi primární subjekty řadíme dlužníka a věřitele. Vymezení dlužníka v oddlužení bylo již výše definováno. Věřitelé uplatňují své právo vůči dlužníkovi. Nejvyšším orgánem věřitelů v insolvenčním řízení je schůze věřitelů. Věřitele dělíme na zajištěné a nezajištěné. Dle InZ se zajištěným věřitelem rozumí věřitel, jehož pohledávka je zajištěna majetkem. Tento majetek patří do majetkové podstaty a je zajištěn zástavním právem, zadržovacím právem, omezením převodu nemovitosti, zajišťovacím převodem práva, postoupením pohledávky k zajištění nebo obdobným právem.¹² Zajištěný věřitel má právo na plnění z výtěžku získaného zpeněžením zajištěného majetku. Při zpeněžení majetku zanikají věcná práva nabyvateli neboli zajištěnému věřiteli. Nezajištěný věřitel nemá svou pohledávku zajištěnou žádným právem.

Insolvenční správce je osoba zapsaná v seznamu insolvenčních správců, který vede Ministerstvo spravedlnosti a zároveň vykonává dohled nad insolvenčními správci. Insolvenční správce musí splňovat podmínky pro výkon činnosti insolvenčního správce. Na splnění zákonem daných podmínek dohlíží ministerstvo. Předseda insolvenčního soudu určí insolvenčního správce dle pořadí zápisu sídla správce do zvláštní části seznamu insolvenčních správců.

Povinnosti insolvenčnímu správci v rámci insolvenčního řízení ukládá InZ, zvláštní předpisy nebo rozhodnutí insolvenčního soudu. Mezi povinnosti patří například předkládání písemných zpráv o stavu insolvenčního řízení insolvenčnímu soudu a věřitelskému orgánu nejméně jednou za 3 měsíce. Insolvenční soud může určit jinak. Insolvenční správce může být na schůzi věřitelů odvolán z funkce usnesením věřitelů nebo při porušení povinností. Insolvenční správce je odpovědný za výkon své funkce dlužníkovi, věřitelům, případně dalším osobám za škodu, která jim vznikla z důvodu porušení povinností ze strany insolvenčního správce.

Za výkon funkce má právo na odměnu a náhradu hotových výdajů, výše je dána vyhláškou č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů. Odměna insolvenčního správce při oddlužení formou zpeněžení majetkové podstaty je dána výtěžkem ze zpeněžení, nejméně však 45 000 Kč. Při oddlužení plněním splátkového kalendáře odměna činí 750 Kč, v případě společného návrhu manželů 1 125 Kč za každý započatý kalendářní měsíc od rozhodnutí o povolení oddlužení do skončení plnění.

¹² Viz § 2 písm. g) zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobu jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

Insolvenčnímu správci náleží i náhrada hotových výdajů při oddlužení formou plněním splátkového kalendáře její výše je 150 Kč, při povolení společného oddlužení manželů 225 Kč. Celkové náklady na insolvenčního správce při oddlužení plněním splátkového kalendáře činí 975 Kč, v případě oddlužení povoleného na základě společného návrhu manželů 1 350 Kč.¹³

Insolvenční soud je soud, u kterého probíhá insolvenční řízení. V prvním stupni se jedná o krajský soud. Základní činností insolvenčního soudu je vydávání rozhodnutí a dohled nad činností ostatních procesních subjektů.¹⁴

2.6. Průběh oddlužení

2.6.1. Podání návrhu na oddlužení

Je potřeba rozlišovat rozdíl mezi insolvenčním návrhem a návrhem na oddlužení z důvodu oprávněnosti podat daný návrh. Insolvenční návrh zahajuje insolvenční řízení, tzn. že insolvenční soud uzná úpadek dlužníka, oproti tomu návrh na povolení oddlužení řeší konkrétní způsob řešení úpadku dlužníka.

Návrh na povolení oddlužení podává pouze dlužník společně s insolvenčním návrhem, tím zároveň navrhuje způsob řešení úpadku. Věřitel má oprávnění podat insolvenční návrh, ale nemá právo navrhnout způsob řešení úpadku dlužníka oddlužením. Pokud podá insolvenční návrh věřitel, dlužník má právo podat návrh na povolení oddlužení nejpozději do 30 dnů od doručení věřitelského insolvenčního návrhu. O tomto postupu musí být dlužník při doručení insolvenčního návrhu poučen. Bude-li podán návrh na povolení oddlužení opožděně, insolvenční soud k němu nemůže přihlédnout.

Návrh na povolení oddlužení musí být podán pouze na předepsaném formuláři¹⁵ zveřejněným Ministerstvem spravedlnosti. Formulář je bezplatně dostupný na internetových stránkách www.justice.cz, včetně pokynů k jeho vyplnění. Návrh na povolení musí kromě obecných náležitostí podle § 391 InZ také obsahovat:

- a) označení dlužníka nebo osob, které jsou oprávněny za dlužníka jednat,
- b) údaje o očekávaných příjmech v následujících 5 letech,
- c) údaje o příjmech dlužníka za poslední 3 roky, může se jednat např.: o kopie daňových přiznání, výpisy z bankovního účtu nebo darovací smlouvy.

¹³ Viz § 3, § 7 předpis č. 313/2007, vyhláška o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů.

¹⁴ Procesními subjekty kromě insolvenčního soudu jsou dlužník, věřitelé, insolvenční správce, státní zastupitelství, likvidátor dlužníka.

¹⁵ Viz příloha 1. Návrh na povolení oddlužení

Dlužník k návrhu na povolení oddlužení přikládá i přílohy:

- a) seznam majetku, u každé položky uvede údaj o době pořízení, o jeho pořizovací ceně a cenový odhad majetku k datu pořízení seznamu. Pokud se jedná o majetek, který je předmětem zajišťovacích práv, nevyžaduje se ocenění znalcem a uvádí se zvlášť,
- b) seznam závazků, zde je povinen dlužník uvést všechny své věřitele, kteří jsou mu známi. Jedná-li se o věřitele, kteří mají právo na uspokojení ze zajištění, uvádí je dlužník odděleně. Zajišťovací právo musí být vázáno na konkrétní položku,
- c) prohlášení o změnách v seznamu majetku a závazků, které již dříve v insolvenčním řízení předložil,
- d) listiny dokládající příjmy dlužníka za poslední 3 roky,
- e) pokud má dlužník příjem z daru či pravidelné peněžní dávky, dokládá i písemnou darovací smlouvu (případně smlouvu o důchodu). Podpisy musí být úředně ověřeny,
- f) listiny, potvrzující skutečnosti uvedené v návrhu na povolení oddlužení,
- g) listiny dokládající spoludlužnictví nebo ručení osob, které spolupodepisují návrh na povolení oddlužení,
- h) v případě, že hodnota plnění je nižší než 30 %, přikládá se písemný souhlas nezajištěného věřitele. Zároveň musí být uvedena nejnižší hodnota plnění, na kterém se věřitel s dlužníkem dohodli. Podpis věřitele musí být úředně ověřen.

Neobsahuje-li návrh na oddlužení předepsané náležitosti, bude dlužník vyzván insolvenčním soudem k doplnění těchto náležitostí. Dlužníkovi je stanovena lhůta v délce maximálně 7 dnů na odstranění vad či doplnění náležitostí v podaném návrhu na oddlužení. Insolvenční soud dlužníka zároveň poučí, jak má opravu či doplnění provést. Stejně se postupuje i v případě zákonem stanovených příloh. Nebude-li návrh na oddlužení správně a včas doplněn nebo opraven, návrh na povolení oddlužení insolvenční soud odmítne.

Insolvenční soud zamítne návrh na povolení oddlužení v případě, že je jím sledován nepoctivý záměr, nebo věřitelé nesouhlasí s nižším plněním, dosavadní výsledky v insolvenčním řízení ukazují na lehkomyšlný nebo nedbalý přístup dlužníka k plnění povinností.

Dlužník má právo na zpětvzetí návrhu povolení oddlužení do doby než insolvenční soud rozhodne o schválení oddlužení. Pokud dlužník už jednou vzal svůj návrh zpět, není mu dovoleno podat nový. Zpětvzetí návrhu až po rozhodnutí o schválení není účinné.

Pokud dlužník navrhuje oddlužení formou plněním splátkového kalendáře, má právo v návrhu na povolení oddlužení navrhnout stanovení nižších splátek, musí ale splňovat předpoklad uhrazení minimálně 50 % dluhů. Dlužník musí uvést faktické důvody snížení.

2.6.2. Přihlášení pohledávek věřitelů

Věřitelé jsou oprávněni uplatnit svou pohledávku přihláškou této pohledávky i v případě, že výzva k přihlášení pohledávek nebyla ještě zveřejněna. Insolvenční soud podle § 110 InZ vyzve všechny věřitele k uplatnění svých pohledávek v insolvenčním řízení. Společně s výzvou o přihlášení pohledávek do insolvenčního řízení je většinou spojeno oznámení o zahájení insolvenčního řízení. Lhůta pro podání přihlášky je časově omezena, začíná běžet zveřejněním výzvy k přihlášení pohledávek v Insolvenčním rejstříku a končí rozhodnutím o úpadku. Přesnou lhůtu stanovuje insolvenční soud, může být v rozsahu 30 dnů až 2 měsíců. Všechny přihlášky pohledávek i s přílohami musí být podány ve dvou vyhotoveních. K pohledávkám, jenž jsou podány později, se nepřihlíží, ani se v insolvenčním řízení neuspokojují. Jelikož nikdo nemá povinnost věřitele informovat o úpadku dlužníka, v praxi pak nastává mnoho případů, kdy věřitelé nemají ponětí o úpadku dlužníka. Pokud si věřitel tuto skutečnost neohlídá a nepřihlásí svou pohledávku, nemá právo na uspokojení své pohledávky. Většina bankovních a nebankovních institucí si dlužníky v insolvenčním řízení vygeneruje pomocí softwarových systémů.

Přihláška pohledávky musí být podána na formuláři¹⁶, který je zveřejněn Ministerstvem spravedlnosti. Věřitel je odpovědný za správnost údajů uvedených v přihlášce. Vedle obecných náležitostí nesmí chybět výše pohledávky vyčíslena v penězích, i když se jedná o nepeněžitou pohledávku a důvod vzniku pohledávky. K přihlášce se přikládá listina, potvrzující skutečnosti uvedené v přihlášce. Tato listina tvoří přílohu k přihlášce o pohledávku, může se jednat o smlouvu, objednávku, dodací list apod.

Přihlášené pohledávky insolvenční správce shromažďuje a přezkoumá přihlášky z hlediska jejich obsahových a formálních náležitostí. Také vyzve dlužníka, aby se vyjádřil ke každé přihlášené pohledávce. Jedná se pouze o právo, nikoliv povinnost. Pokud se dlužník k pohledávce nevyjádřil, znamená to, že ji uznává. Na základě podaných přihlášek sestaví insolvenční správce seznam přihlášených pohledávek, které musí předložit insolvenčnímu soudu do lhůty stanovené v rozhodnutí o úpadku.

¹⁶ Viz příloha 2. Přihláška pohledávky

2.6.3. Přezkumné jednání

Na přezkumném jednání dochází k přezkoumání jednotlivých přihlášených pohledávek, podkladem tohoto jednání je seznam přihlášených pohledávek. Právo vyjádřit se k pohledávkám má pouze dlužník a insolvenční správce.

Do vlastních rukou dlužníka je doručeno předvolání k přezkumnému jednání. Přezkumné jednání může proběhnout i v nepřítomnosti dlužníka. Při nepřítomnosti dlužníka je vhodné, aby dlužník zaslal omluvu. Dlužník může popírat pravost pohledávky, tzn., že pohledávka buď neexistuje, promlčela se nebo již zanikla. Pokud dlužník popírá výši pohledávky, souhlasí tím se vznikem pohledávky, ale v jiné výši. Popření pořadí zpochybňuje výhodné pořadí pohledávky.

O přezkumné jednání sepiše insolvenční správce zápis, k němuž přiloží i upravený seznam přihlášených pohledávek. Insolvenční správce je povinen informovat všechny nezúčastněné věřitele, jejichž pohledávka byla popřena.

2.6.4. Schůze věřitelů

Po přezkumném jednání dochází ke schůzi věřitelů, která je vrcholným orgánem věřitelů. Schůzi věřitelů svolává insolvenční soud vyhláškou, která stanovuje místo, termín a předmět jednání schůze. Mezi základní úkony schůze věřitelů je volba věřitelského výboru¹⁷, projednání a hlasování o způsobu oddlužení a případně i rozhodnutí o odvolání insolvenčního správce z funkce a ustanovení nového.

Přihlášení věřitelé nejsou dle InZ povinni se účastnit, v praxi se této schůze věřitelé takřka neúčastní. Pokud se věřitelé nedostaví na schůzi věřitelů a ani nehlasují pomocí hlasovacího lístku mimo, práva věřitelského orgánu přebírá a o formě oddlužení rozhodne insolvenční soud. Pravidla hlasování upravuje § 49 InZ, platí, že na každou přihlášenou 1 Kč připadá jeden hlas. Právo hlasovat mají pouze nezajištění věřitelé, kteří včas přihlásili své pohledávky do insolvenčního řízení a nejsou vůči dlužníkovi osobou blízkou.

Dlužník není stejně jako věřitelé povinen se schůze věřitelů účastnit. Vřele se doporučuje se účastnit schůze, dlužník tím projeví svůj zájem o insolvenční řízení.

2.6.5. Rozhodnutí o úpadku a způsoby oddlužení

Rozhodnutí o schválení oddlužení doručí insolvenční soud dlužníkovi, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru, zveřejní jej v Insolvenčním rejstříku. Zveřejněním rozhodnutí se zastavují všechny exekuční nařízení a další výkony rozhodnutí. S rozhodnutím o úpadku je

¹⁷ Věřitelský výbor je výkonný orgán, pokud se přihlásilo do insolvenčního řízení více než 50 věřitelů. V případě menšího počtu může být zvolen zástupce věřitelů.

spojeno i rozhodnutí o způsobu řešení úpadku dlužníka v oddlužení. Legislativa umožňuje dvě formy oddlužení:

- a) plněním splátkového kalendáře,
- b) zpeněžení majetkové podstaty dlužníka.

2.6.5.1. Plnění splátkovým kalendářem

Při oddlužení formou splátkového kalendáře je dlužník povinen po dobu 5 let splácet svým nezajištěným věřitelům měsíčně ze svých příjmů částku, stanovenou v rozhodnutí insolvenčního soudu. Dlužník musí zaplatit minimální zákonnou výši dluhu, tedy 30 % hodnoty celkových přihlášených pohledávek nezajištěných věřitelů. S ohledem k příjmům a výdajům dlužníka soud může zvážit i vyšší plnění pohledávek.

Ke změně výše měsíčních splátek může dojít na základě žádosti dlužníka v návrhu na povolení oddlužení, pokud hodnota plnění pohledávek nezajištěných věřitelů bude stejná či vyšší než 50 % nebo rovna či vyšší hodnotě plnění, na které se dlužník s věřiteli dohodl. Insolvenční soud vyhoví snížení výše splátek dlužníka, jestliže nastala podstatná změna okolností, z nichž soud vycházel při schvalování oddlužení. Dále soud přihlíží i k důvodům zavinění dlužníkovy úpadku.

Pravidelné měsíční platby odvádí plátce příjmu insolvenčnímu správci, ten tuto úhradu rozdělí mezi nezajištěné věřitele v poměru stanoveném v rozhodnutí o schválení oddlužení. Po dobu trvání splátkového kalendáře vykonává dohled nad dlužníkem insolvenční správce, který informuje pravidelně o výsledcích své činnosti insolvenční soud a věřitelský výbor.

Dle § 412 InZ je dlužník povinen:

- a) vykonávat přiměřenou výdělečnou činnost. Pokud je nezaměstnaný, musí usilovat o získání příjmu,
- b) v případě získání majetkového hodnoty dědictvím, darem, musí tyto majetkového hodnoty předat insolvenčnímu správci. Musí vydat i majetek, který měl uvést v seznamu majetku, ale neučinil tak. Insolvenční správce majetek zpeněží a výtěžek použije jako mimořádné splátky nad rámec splátkového kalendáře,
- c) každou změnu bydliště či zaměstnání dlužník oznámí insolvenčnímu soudu, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru,
- d) předkládat insolvenčnímu soudu, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru přehled svých příjmů za předchozích 6 kalendářních měsíců a to vždy k 15. březnu a k 15. září. Neurčí-li insolvenční soud v usnesení o schválení oddlužení jinak. V

praxi určuje insolvenční soud dlužníkovi předkládat přehled příjmů za uplynulých šest kalendářních měsíců,

- e) nezatajovat žádný ze svých příjmů,
- f) na vyzvání insolvenčního soudu, insolvenčního správce či věřitelského výboru předložit daňová přiznání za dobu trvání účinků schválení oddlužení,
- g) nezvýhodňovat žádného věřitele,
- h) nepřijímat na sebe závazky, které by nebyl schopen splnit.

Může nastat situace, kdy dojde k podstatným změnám v okolnostech¹⁸, které jsou rozhodující pro výši stanovených měsíčních splátek. Potom o změně splátkového kalendáře rozhodne insolvenční soud.

2.6.5.2. Zpeněžení majetkové podstaty

Při oddlužení formou zpeněžení majetkové podstaty se postupuje podle ustanovení o zpeněžení majetkové podstaty v konkurzu.¹⁹ Výjimkou je pouze vymezení majetkové podstaty. Do majetkové podstaty patří pouze majetek, který dlužník vlastnil v okamžiku rozhodnutí soudu o formě oddlužení. Tedy majetek nabytý v průběhu insolvenčního řízení a schválení oddlužení nespadá do majetkové podstaty.

Po rozhodnutí o oddlužení formou zpeněžení majetkové podstaty insolvenční správce je oprávněn zpeněžit majetek dlužníka, který je uveden v soupisu majetkové podstaty dlužníka. Majetek neuvedený v soupisu nebude zpeněžen. Majetková podstata je přesně vymezena v § 206 InZ.

Zpeněžením majetkové podstaty se dle zákona rozumí převedení veškerého majetku na peníze za účelem uspokojení věřitelů. Za zpeněžení se považuje i využití bankovních kont dlužníka, jeho peněžení hotovosti i úplatné postoupení dlužnických pohledávek.

O způsobu zpeněžení majetku rozhodne insolvenční správce se souhlasem věřitelského orgánu. Zpeněžení může být provedeno pomocí:

- a) veřejné dražby,
- b) prodejem movitých věcí a nemovitostí,
- c) prodejem majetku mimo dražbu.

Neprodleně po zpeněžení insolvenční správce předloží insolvenčnímu soudu kopie písemností dokládající zpeněžení majetkové podstaty. Insolvenční správce v závěru zpeněžení majetkové podstaty doručí insolvenčnímu soudu konečnou zprávu. V konečné zprávě

¹⁸ Do podstatných změn řadíme: placení výživného nebo plné uspokojení pohledávky mimo splátkový kalendář.

¹⁹ Viz Hlava I. Díl 5., zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobu jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů

insolvenční správce informuje o své činnosti s vyčíslením svých finančních výsledků.²⁰ Po zpeněžení majetku je výtěžek rozvržen mezi věřitele poměrně rozvrhovým usnesením. Po právní účinnosti rozhodnutí o schválení konečné zprávy, insolvenční správce předloží insolvenčnímu soudu návrh rozvahového usnesení, v kterém je uvedeno, kolik bude každému věřiteli vyplaceno

2.6.6. Splnění oddlužení a osvobození dlužníka

Na základě žádosti na osvobození dlužníka od placení zbytku neuspokojených pohledávek, který podává dlužník, insolvenční soud vydá rozhodnutí o osvobození od dluhů. Proti tomuto rozhodnutí je podání odvolání přípustné do 15 – ti dnů od doručení Vrchnímu soudu. Odvolání může podat pouze věřitel, jehož pohledávka vůči dlužníku nebyla v insolvenčním řízení zcela uspokojena. Může namítat pouze nesplnění předpokladů pro přiznání osvobození dlužníka.

Insolvenční řízení končí nabytím právní moci rozhodnutí. Současně insolvenční soud dle § 413 InZ rozhodne o odměně insolvenčního správce, jeho nákladech a zproští ho funkce.

Pro povolení osvobození dlužníka musí být hodnota plnění, které obdrželi nezajištění věřitelé, nižší než 30 %. Ale i přestože hodnota plnění je nižší než zákonná, může být dlužník osvobozen. Dle § 415 InZ osvobození od placení zbytku dluhů může soud provést, když dlužník nezaviněně nesplnil zákonné minimum 30 % uspokojení pohledávek. Současně by částka, kterou by věřitelé obdrželi při řešení úpadku konkurzem, byla nižší než obdržená částka.

Dle § 414 InZ insolvenční soud dlužníka, který plnil řádně a včas podmínky oddlužení osvobodí od placení dosud nesplacených pohledávek, vydáním usnesení. Dlužník je osvobozen i od pohledávek, které nebyly do insolvenčního řízení přihlášeny, popř. se k nim nepřihlíželo.

Dlužníkovi lze osvobození odejmou ve lhůtě 3 let od nabytí právní moci rozhodnutí a to pro porušení povinností dlužníka v průběhu oddlužení a při pravomocném odsouzení pro trestný čin ovlivňující oddlužení. Insolvenční soud odejme osvobození dlužníkovi na návrh na zrušení osvobození podaný dotčeným věřitelem, který tuto námitku nemohl uplatnit před vydáním rozhodnutí o osvobození a zároveň se podvodného jednání dlužníka neúčastnil.

V případě zrušení schváleného oddlužení, insolvenční soud rozhodne o způsobu řešení úpadku dlužníka konkurzem, pokud byl oddlužením sledován nepoctivý záměr.

²⁰ Přesný obsah konečné zprávy upravuje § 302 zákona č.182/2006 Sb., o úpadku a způsobu jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

2.6.7. Změny od roku 2014

K 1. lednu 2014 nabyla účinnosti novela insolvenčního zákona č. 294/2013, která sebou přináší některé zásadní změny v oddlužení.

Nejvýznamnější změnou je rozšíření osob, oprávněných k podání návrhu na oddlužení. Dříve mohl návrh na oddlužení podat jen dlužník – nepodnikatel. Nyní jsou oprávněny podat návrh na povolení oddlužení i fyzické osoby - podnikatelé, ale jejíž dluhy nepocházejí z podnikání. Jejich závazky vznikly v důsledku spotřebitelského života. V případě nejasností charakteru závazků, rozhodne o oprávněnosti podání návrhu schůze věřitelů. Schůze věřitelů bude při rozhodování vycházet ze zprávy insolvenčního správce. Po dlužníkovi se bude požadovat doložení nebo vysvětlení využití finančních prostředků.

Dále došlo k vypuštění ustanovení v § 395 InZ, která neumožňovala podání návrhu na oddlužení po dobu 5 let od skončení předchozího insolvenčního řízení. Tato změna umožňuje podat návrh osobám, které prošly konkurzem a to okamžitě po skončení insolvenčního řízení.

Pokud fyzická osoba má závazky z předchozí podnikatelské činnosti, může se souhlasem věřitelů podat návrh na povolení oddlužení, ale insolvenční zákon nevyžaduje po dlužníkovi předložení souhlasu. V případě nesouhlasu věřitele s formou řešení úpadku musí uplatnit své námitky včas, pokud se tak nestane, souhlasí s oddlužením, i když dlužník má dluhy z podnikání. I s nesouhlasem věřitele se může dlužník dostat do oddlužení. § 403 InZ uvádí, že námitky věřitelů posoudí insolvenční soud a může rozhodnout i ve prospěch dlužníka.

Velkou rekodifikaci přináší § 394a InZ společný návrh manželů na povolení oddlužení. Dosud se muselo pohlížet na dluhy manželů odděleně. Při dřívější úpravě docházelo k situaci, kdy jeden z manželů podal návrh na povolení oddlužení, věřitelé začali požadovat úhradu dluhu od druhého z manželů, který se nenachází v insolvenčním řízení. Manželé mohou podat jeden společný návrh na povolení oddlužení, ale musí být každý z nich samostatně osobou oprávněnou k podání návrhu na povolení oddlužení. Musí být splněna podmínka, že ke dni, kdy návrh dojde insolvenčnímu soud, se jedná o manžele. Společný návrh manželů musí obsahovat souhlas, že v případě zpeněžení majetkové podstaty, se všichni jejich majetek považuje za majetek ve společném jmění manželů. Účinkem návrhu je, že po dobu oddlužení se manželé považují za jednoho dlužníka. Výhodou je stanovení jediného společného insolvenčního správce, tedy budou hradit pouze jednu odměnu a náklady na hotové výdaje insolvenčního správce.

Novela č. 294/2013 přinesla změnu v § 412 InZ. První změnou je, že mimořádné příjmy už není povinen dlužník zpeněžit. Dlužník má nově povinnost tyto mimořádné příjmy

vydat insolvenčnímu správci. Ten je následně zpeněží a použije jako mimořádnou splátku nad rámec splátkového kanceláře.

Ustanoveny jsou i nové termíny pro podání přehledu příjmů insolvenčnímu soud. Z původního 15. ledna, 15. června jsou přesunuty na 15. března a 15. září.

2.6.8. Průběh oddlužení v praxi

Praktickou ukázkou průběhu oddlužení budou prezentovat dva dlužníci. Jeden dlužník má již ukončené oddlužení a u druhého stále probíhá.

Pan Michael P. bydlí v Ostravě, je rozvedený a má vyživovací povinnost ke dvěma nezletilým dětem. Dlužníkovi bylo stanoveno výživné ve výši 3 500 Kč, které ale neplatil od července do října r. 2007. Z tohoto důvodu Okresní soud v Ostravě rozhodl o srážkách ze mzdy. Pan Michael je zaměstnán u společnosti OKD, a.s.

Dlužník řádně a včas plnil své povinnosti a uhradil v 56 splátkách 100 % přihlášených a zjištěných pohledávek.

Postup oddlužení u pana Michaela P. probíhal následovně:

- 4. 2. 2008 – Michael P. podal Insolvenční návrh, zároveň s ním spojený návrh na povolení oddlužení ke Krajskému soudu v Ostravě. V návrhu žádal soud o rozhodnutí úpadku,
- 4. 2. 2008 – Krajský soud v Ostravě zveřejnil v Insolvenčním rejstříku vyhlášku o zahájení insolvenčního řízení. Soud zároveň vyzývá věřitele dlužníka k uplatnění pohledávek v insolvenčním řízení. Informuje o náležitostech přihlášky,
- 5. 2. 2008 - Krajský soud v Ostravě vyzval Michaela P. k doplnění a upřesnění návrhu na zahájení insolvenčního řízení a návrhu na povolení oddlužení ve lhůtě 5 dnů od doručení. Dlužník je vyzván k předložení seznamu majetku včetně pohledávek a uvedením, zda je či není podnikatel a k doplnění smlouvy o úvěru,
- 13. 2. 2008 – Michael P. doplnil návrh o skutečnosti, kterými byl vyzván soudem,
- 26. 2. 2008 – zveřejnění usnesení o úpadku spojené s povolením oddlužení, kde vyzývá věřitele, kteří dosud nepřihlásili své pohledávky, aby tak učinili do 30 dnů ode dne zveřejnění. Krajský soud v Ostravě určil insolvenčního správce a zveřejnil vyhlášku o svolání přezkumného jednání a vyhlášku o svolání schůze věřitelů,
- 31. 3. 2008 – Insolvenční správce doručil zprávu insolvenčního správce o stavu řízení. Insolvenční správce informuje soud o jednání s panem Michaelem P., že u dlužníka nebyl zjištěn žádný majetek, který mohl být sepsán do soupisu majetku. Insolvenční správce přezkoumal 12 přihlášek pohledávek. Z toho 1 pohledávka

byla podána opožděně a insolvenční správce ji předložil soudu k vydání rozhodnutí o nepřihlížení k dané pohledávce,

- 2. 4. 2008 – Insolvenční rejstřík zveřejnil seznam přihlášených pohledávek a soupis majetkové podstaty. Celkem je insolvenčním správcem uznáno 11 přihlášených pohledávek v hodnotě 1 064 481,09 Kč. Majetek dlužníka je složen z obvyklého vybavení domácnosti, soupis uvádí pořizovací cenu a ocenění majetku,
- dne 14. 4. 2008 byl uveřejněn protokol ze schůze věřitelů a protokol z 1. přezkumného jednání. Soud v protokolu o přezkumném jednání uvádí upravený seznam přihlášek. Na schůzi věřitelů byl ustanoven věřitelský orgán a rozhodnuto o oddlužení formou plnění splátkovým kalendářem,
- 14. 4. 2008 – Krajský soud vydá usnesení o schválení oddlužení splátkovým kalendářem,
- Od povolení oddlužení až po usnesení o osvobození dlužníka insolvenční správce soud informoval o plnění oddlužení, uvádí i očekávané plnění dlužníka. Dlužník zasílal soudu zprávu o svých příjmech,
- 1. 7. 2013 – Krajský soud v Ostravě vydal usnesení o osvobození dlužníka od placení pohledávek. Schválil odměnu a hotové výdaje insolvenčnímu správci v celkové výši 60 309 Kč za období od měsíce června 2008 do prosince 2013. Dlužník uhradil odměnu a náhradu hotových výdajů v 56 splátkách. Dále zprostil insolvenčního správce své funkce.

2.6.8. Postup oddlužení u pana Michaela P.²¹

²¹ Jsou zobrazeny pouze nejdůležitější data.

Zdroj: Vlastní zpracování

Druhým dlužníkem je paní Věra K. Dlužnice, bydlí v Ostravě a je vdaná. Jedná se o důchodkyni se starobním důchodem ve výši 10 249 Kč, dále je zaměstnána, její mzda se pohybuje přibližně kolem 14 200 Kč, tedy celkový měsíční příjem činí 24 449 Kč.

Dlužnice bydlí v nájemním bytě, náklady spojené s bydlením činí cca 5 900 Kč měsíčně. Majetek paní Věry K. je složen z obvyklého vybavení domácnosti, tedy ho nelze zpeněžit. Dlužnice proto žádala o plnění splátkového kalendáře.

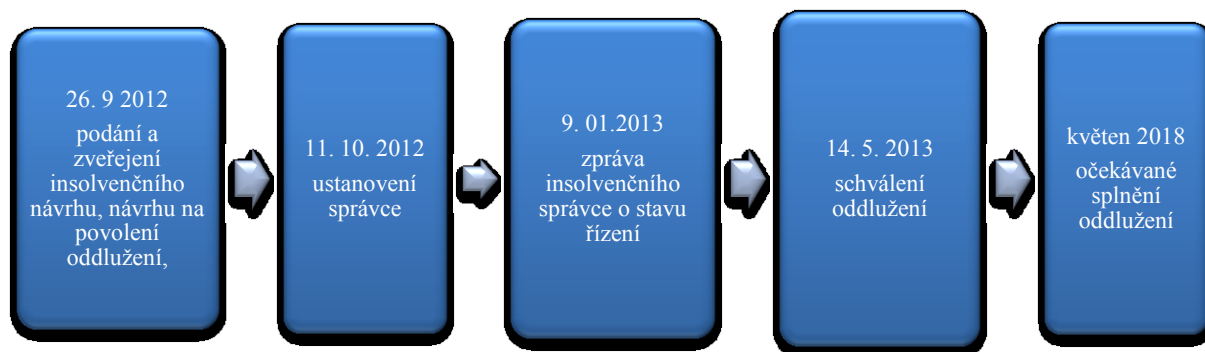
Přihlášených pohledávek bylo celkem 15 v hodnotě 1 347 668,26 Kč, z toho činí podíl pohledávek z podnikatelské činnosti 3,7 %. Dlužnice už nepodniká a podnikání ukončila 27. 8. 2012. Míra upokojení nezajištěných věřitelů při oddlužení formou splátkového kalendáře by měla dosáhnout cca 57 %.

Oddlužení u paní Věry K. postupovalo následovně:

- 26. 9. 2012 – dlužnice podává insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení. K návrhu přiložila i potřebné dokumenty např. výpis z evidence rejstříků trestů, seznam závazků, seznam majetku, dokumenty dokládající příjem apod., v tento den návrh zveřejnil Insolvenční rejstřík,
- 11. 10. 2012 – Krajský soud v Ostravě ustanovil insolvenčního správce, vydal usnesení o úpadku spojené s povolením oddlužení a vyhlášku o svolání přezkumné jednání,
- 9. 01. 2013 – insolvenční správce doručil soudu zprávu o stavu řízení, kde potvrdil skutečnosti tvrzené v návrhu dlužnicí, provedl soupis majetkové podstaty a vyhotovil seznam přihlášených pohledávek,
- 18. 01. 2013 – Insolvenční rejstřík zveřejnil protokol o přezkumném jednání a zápis ze schůze věřitelů, konané dne 17. 01. 2013. Nikdo z věřitelů se nedostavil na jednání. Schůze věřitelů schválila oddlužení plněním splátkového kalendáře,
- 14. 05. 2013 – Krajský soud v Ostravě vydal usnesení o schválení oddlužení paní Věry K.,
- 21. 11. 2013 – uveřejnění sdělení správce o plnění oddlužení, z kterého vyplývá očekávané plnění cca 37 %. Splátka věřitelům se pohybuje okolo 10 000 Kč,

- květen 2018 – očekávané ukončení oddlužení dlužnice, může být i dříve při úplném splacení pohledávek nezajištěných věřitelů.

2.6.8. Postup oddlužení u paní Věry K.

Zdroj: Vlastní zpracování

3. Ekonomický a sociální dopad oddlužení na dlužníka

Příčiny vzniku situace, kdy se dlužník nachází v osobním bankrotu, jsou dle autorů Stumm, O'Creevy a Funhama²² dohledatelné v psychologických či socio – ekonomických aspektech. Autoři rozdělili psychologické aspekty vnímání finanční situace na tři základní skupiny. V první řadě se jedná o povědomí spotřebitelů o finančních záležitostech, které je spojeno se schopností řídit a kontrolovat své finance. Druhou skupinu představuje postoj k penězům, který vyjadřuje spotřebitelovy pocity a názory. Často na ně působí současná situace či mimořádné události. Spotřebitel chápe peníze jako rezervu pro případ nečekaných výdajů a dávají mu pocit svobody a nezávislosti. Do poslední skupiny psychologických aspektů ovlivňujících finanční situaci řadíme výše příjmů a úroveň dosaženého vzdělání. Výzkum provedený ve Velké Británii a v USA zjistil, že lidé ze sociálně slabších vrstev mají větší sklony k bankrotu, nejčastějším důvodem je nižší finanční rezerva.

Zadlužení rodin bylo před sto lety v podstatě neznámou záležitostí. V dnešní době se přístup českých domácností k přijímání úvěrů změnil. Trend zadluženosti domácností se neustále zvyšuje a v roce 2009 přesáhly úvěry bilion korun. Právě zvýšením životní úrovně v ekonomicky vyspělých zemích dochází k sociální nerovnosti, která často vede k potřebě uměle zvýšit svou životní úroveň. Jedinou možností většinou bývá zadlužení.

Zadlužení lidé si často neuvědomují svou tíživou finanční situaci a o případnou pomoc nestojí. Tito dlužníci pak neschopnost splácení dluhů řeší novou půjčkou.

Zadlužení je pro většinu rodin velké zatížení rodinného rozpočtu. Lidé by měli hlavně posoudit potřebu úvěru a rizika spojená s přijetím úvěru. Úvěr na pořízení spotřební věci je považován za riskantní, protože životnost nakoupené věci je mnohdy kratší než doba splácení úvěru. Před uzavřením smlouvy by měli být velmi obezřetní. Jedním z pravidel je, aby náklady na úvěr byly ve vhodném poměru k celkovým příjmům rodiny, a to s velkou rezervou. Důležité je reálné zhodnocení svých příjmů a schopnosti plnění závazků.

K hlavním ekonomickým a sociálním dopadům na dlužníka, pokud mu bylo povoleno oddlužení, je vyplácení pouze nezabavitelného minima. Nezabavitelné minimum musí dlužníkovi postačit na vyžití a zbytek svých příjmů slouží k uspokojení věřitelů.

3.1. Nezabavitelné minimum

Nezabavitelné minimum, je částka, která zůstává dlužníkovi v oddlužení při povolení formou splátkového kalendáře. Z této částky musí dlužník vyžít po dobu oddlužení tedy po dobu 5 let. Nezabavitelné minimum upravuje nařízení vlády č. 595/2006 Sb., o způsobu

²² [6] Paseková M., D. Bařinová, Z. Crhová (2013)

výpočtu základní částky, která nesmí být sražena povinnému z měsíční mzdy při výkonu rozhodnutí, a o stanovení částky, na kterou je mzda postižitelná srážkami bez omezení (nařízení o nezabavitelných částkách).

Výše nezabavitelného minima se každoročně mění s účinností od 1. dne nového kalendářního roku. Stejně tomu bylo i k 1. lednu 2014.

3.1. Vývoj nezabavitelných částech v letech 2012 – 2014 (v Kč)

Rok	2014	2013	2012
Nezabavitelná částka na povinného	6 188,67	6 064,67	5 841,33
Nezabavitelná částka na vyživovanou osobu	1 547,47	1 516,17	1 460,33

Zdroj: <http://www.mesec.cz/clanky/exekuce-2014-ochrana-zamestnancu-v-exekuci-vzroste/>

Nezabavitelná částka na povinného je stanovena jako 2/3 součtu částky životního minima jednotlivce, která pro rok 2014 činí 3 410 Kč a částky normativních nákladů na jednu osobu v nájemním bytě v obci 50 000 – 99 999 obyvatel, a to bez ohledu zda povinný v obci skutečně žije. Pro rok 2014 vláda ČR stanovila částku 5 873 Kč. Nezabavitelná částka je stanovena pro rok 2014 ve výši 6 188,67 Kč.²³

Pokud má dlužník vyživovanou osobu, stanovuje se nezabavitelná částka obdobně. Jedná se o ¼ z nezabavitelné částky 6 188,67 Kč, činí tedy 1 547,47 Kč. Vyživovanou osobou se rozumí manželka/manžel a děti, které jsou nezletilé nebo ještě studující.

Celkové nezabavitelné minimum se rovná součtu nezabavitelné částky na povinného a nezabavitelné částky na vyživovanou osobu.

3.1. Rozdíl výpočtu nezabavitelného minima v letech 2012 - 2014

Rok	2014	2013	2012
Čistý příjem	15 000 Kč	15 000 Kč	15 000 Kč
Počet vyživovaných osob	2	2	2
Nepostižitelné příjmy	9 284 Kč	9 098 Kč	8 762 Kč
Postižitelné příjmy	5 716 Kč	5 903 Kč	6 238 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

²³Výpočet: 2/3 z (5 873 Kč + 3 410 Kč) = 6 188,67 Kč.

3.2. Finance domácností

Řízení financí domácností se zabývá způsoby získávání příjmů, investováním a výdaji domácností, zároveň zohledňuje i budoucí životní či finanční situace a rizika. Pro správné řízení financí je potřeba znát základní pojmy.

Příjmy domácností tvoří peněžní částky, které obdrží jednotliví členové domácnosti. Příjmy dělíme na aktivní, pasivní a nahodilé. Nejvýznamnější složkou příjmů domácností jsou aktivní příjmy, zahrnují zejména mzdu, tantiémy, zisky z podnikání nebo jiné samostatné výdělečné činnosti. Jedná se i o příjmy závislé na někom jiném např. sociální dávky, dávky důchodového a nemocenského pojištění. Pasivní příjmy domácnosti plynou z investic nebo majetku. Může se jednat o příjmy z pronájmu, spořicíh účtů, autorská práva apod. Poslední druhy příjmů – nahodilé jsou neočekávané, jednorázové či nepravidelné. Domácnosti se na ně nemohou spolehnout. Patří sem například dary, dědictví, výhry.

Každá domácnost by měla mít více pravidelných a stabilních příjmů. V aktivním věku, kdy člověk má příjmy ve formě mzdy nebo podnikání, je doporučeno co nejvíce investovat k zajištění budoucích pasivních příjmů. Není vhodné, aby oba manželé byli zaměstnáni u stejné společnosti, je zde velké riziko propouštění a následné ztráty příjmů. Ze stejného důvodu se nedoporučuje investovat do cenných papírů v odvětví, ve kterém podnikáme nebo jsme zaměstnáni.

Výdaje domácností slouží k zajištění chodu domácnosti, bydlení a potřeb členů domácnosti. Dělíme je na výdaje nezbytné a zbytné. Nezbytné výdaje zahrnují výdaje k zajištění chodu domácnosti, velmi těžko je lze snížit. Zahrnují platby nájemné, náklady na provoz domácnosti, náklady na jídlo, ale i splátky úvěrů, půjček apod. Zbytné výdaje můžeme ve finanční tísní omezit nebo zcela zrušit, jedná se o nejrychlejší cestu pro zlepšení finanční situace domácnosti. Stanovení nezbytných a zbytných výdajů je individuální, záleží na zvyklostech a preferencích domácnosti. Do zbytných výdajů řadíme obecně výdaje na zábavu, návštěvu restaurací apod.

Dále se výdaje člení na pravidelné a nepravidelné. Výdaje, které domácnosti musí vynaložit každý měsíc, jsou pravidelné. S nepravidelnými výdaji musí domácnost počítat, jedná se o jednorázové výdaje na dovolenou, dárky k narozeninám atd.

V roce 2012 provedla společnost Era průzkum financí českých domácností, ze kterého vyplývá, že více než třetina domácností je v přímém ohrožení dluhové pastí. Finance domácností nejvíce ohrožují:

- zadluženost,
- nedostatečné rezervy pro případ nenadálých výdajů,

- využívání nevhodných finančních produktů pro držení úspor,
- nevěra partnerů.²⁴

Průzkum ukazuje jako jeden z důvodů nevhodného hospodaření českých domácností nezájem partnerů o správu společných peněz. České domácnosti nejčastěji mají striktně oddělený systém hospodaření a neradí se o svých financích, jedná se až o 41 % domácností.

Nejvhodnějším způsobem dle společnosti Era pro správné hospodaření je spojení financí a využívání jednoho účtu, tedy i úhrada společných výdajů (nájem, energie, stravné pro děti atd.). Každý z partnerů své soukromé výdaje (zábava, koníčky) hradí z předem domluvené částky. Oba partneři by měli neplánovaný výběr z bankovního účtu odsouhlasit a být dobře obeznámeni se všemi příjmy.

3.2.1. Domácí rozpočty

Jedním z nástrojů, který napomáhá domácnostem správně hospodařit, je domácí rozpočet. Domácí rozpočet je souhrnem příjmů a výdajů domácnosti za dané časové období, zpravidla za 1 měsíc. V první polovině dvacátého století bylo běžné vedení domácího rozpočtu (tj. finančního deníku), nyní si vede přehled o příjmech a výdajích jen zhruba polovina domácností.²⁵

Rozpočet pomáhá získat kontrolu nad stavem financí domácnosti, předejít neschopnosti splácet své závazky a i možnému osobnímu bankrotu. Dále dodává představu o celkových příjmech a výdajích a s tím je spojena možnost regulace výdajů, získání zdrojů pro pravidelné spoření, zvládnutí nečekaných výdajů.

Tvorbu rozpočtu domácnosti lze rozdělit do pěti kroků. Prvním krokem je zjištění celkové výše měsíčních příjmů, je vhodné uvažovat jen s aktivními příjmy. Příjmy získané za delší časové období přepočítáme na poměrnou část za měsíc.²⁶ Soupisem a sečtením všech příjmů se získají celkové příjmy domácnosti, které limitují výši výdajů pro udržení vyrovnaného rozpočtu. Dalším krokem je sepsání a rozdělení výdajů na nezbytné a zbytné. Je potřeba započítat všechny skutečné výdaje. Do výdajové strany rozpočtu se zachycují i pravidelně spořené částky, vytváření rezervy na nečekané výdaje. Následným součtem a porovnáním příjmů a výdajů zjistíme, zda naše příjmy postačují pro pokrytí stávajících výdajů. Čtvrtý krok je posouzení výše příjmů a výdajů a případné přizpůsobení výdajů. Při deficitu rodinného rozpočtu by se mělo začít se snižováním zbytných výdajů. Pokud by i to nestačilo,

²⁴ Roční výdaje na mimopartnerký vztah dosahují i při minimální útratě částky nad 20 tisíc korun, dle průzkumu se jedná o 40 % českých domácností.

²⁵ http://finance.idnes.cz/cesi-se-povazuji-za-financne-zodpovedne-pruzkum-partners-home-credit-1kk-viteze.aspx?c=A130905_124757_viteze_zuk

²⁶ Jedná se například o nájemné z nemovitostí, které inkasujeme ročně.

mohou pomoci zásadnější změny jako výměna bydlení, která povede ke snížení nezbytných výdajů. Krok pátý představuje aktualizaci rozpočtu. Závisí na individuálních podmínkách, jedná se o zásadní změny v domácnostech jako je například ztráta aktivního příjmu.

Pro vedení evidence příjmů a výdajů domácností lze využívat programy pro vedení osobních financí případně i on-line služby. Některé programy jsou ke stažení zdarma, nabízejí podrobné statistiky s grafy, filtrování podle kategorií příjmů a výdajů či podle osob.

S rozpočtem domácností souvisí i sestavení finančních plánů. Stanovení cílů, kterým může být například pořízení automobilu, velmi výrazně ovlivňuje rozpočet. Domácnosti musí zvážit všechny možnosti financování (z úspor, formou leasingu apod.), jejich klady i zápory.

Dle výzkumu agentury STEM/MARK, vypracovaného pro Ministerstvo financí České republiky, si domácí rozpočet sestavuje pravidelně pouze 37 % domácností.

3.2.1. Vedení finančního rozpočtu domácností v České Republice

Zdroj: <http://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/odborne-studie-a-vyzkumy/2012/vyzkumy-k-financni-gramotnosti-9406>

Pro ukázkou rodinného rozpočtu za 1 měsíc, byly použity fiktivní rodiny i s veškerými finančními částkami. Výdaje jsou pouze orientačního charakteru a u každé rodiny se budou lišit. Uvedené příklady vychází z průměru výdajů domácností za 1 měsíc.

Manželé Šťastní mají 2 děti (2,4 roky) a žijí ve společné domácnosti. Paní Šťastná pobírá rodičovský příspěvek ve výši 6 111 Kč. Pan Šťastný je zaměstnaný a jeho čistý měsíční příjem činí 18 000 Kč. Rodina vlastní byt a osobní automobil. Výše měsíční splátky hypotéky činí 7 000 Kč. Pan Šťastný si založil životní pojištění s měsíční částkou pojistného ve výši 1 000 Kč. Oba manželé mají stavební spoření, na které měsíčně přispívají částkou 500 Kč. Měsíční výdaje za telefon dosahují částky 1 000 Kč.

3.2.1. Měsíční rozpočet rodiny Šťastných

Příjmy	V Kč	Výdaje	V Kč
Mzda manžela	18 000	Hypotéka	7 000
Rodičovský příspěvek manželky	6 111	Potraviny	8 000
		Inkaso (elektřina, plyn atd.)	3 000
		Pohonné hmoty	3 000
		Pojištění, spoření	2 000
		Telefon	1 000
Celkem	24 111	Celkem	24 000

Zdroj: Vlastní zpracování

Rodina Šťastných má celkové výdaje 24 000 Kč. Rozdíl mezi příjmy a výdaji je 111 Kč. Rozpočet rodiny sice není ztrátový, ale pokud by přišla nečekaná událost nebo jen narozeniny, dostala by se rodina do deficitu. Úsporu výdajů může rodina hledat ve snížení telefonních poplatků např. výhodnější tarif. Dále pan Šťastný ušetří změnou způsobu dojíždění do zaměstnání, začne využívat hromadnou dopravu. Ke zvýšení příjmů pomůže nalezení druhého zaměstnání jednoho z manželů. Pokud by ani to nepomohlo, lze zrušit pojištění a stavební spoření. Se skončením rodičovské dovolené a s následným nástupem do zaměstnání paní Šťastné lze očekávat zvýšení příjmů a zároveň snížení rizika deficitu.

Dalším příkladem rodinného rozpočtu je paní Konečná. Paní Konečná je svobodná matka a má studujícího syna (18 let), který s ní žije ve společné domácnosti. Příjem ze zaměstnání činí 13 000 Kč. Výše výživného na syna činí 2 800 Kč. Paní Konečná bydlí v nájemním bytě, její měsíční náklady na bydlení jsou 8 000 Kč. Pojištění ani spoření paní Konečná nemá. Dalším fixním závazkem je spotřebitelský úvěr, měsíční splátka je ve výši 2 500 Kč. Paní Konečná nevlastní osobní automobil. Měsíční náklady na dopravu pro syna i pro ni činí 600 Kč a na telefon 500 Kč.

3.2.1. Měsíční rozpočet paní Konečné

Příjem	V Kč	Výdaje	V Kč
Mzda	13 000	Nájemné	8 000
Výživné na syna	2 800	Potraviny	4 500
		Doprava	600
		Telefon	500
		Spotřebitelský úvěr	2 500
Celkem	15 800	Celkem	16 100

Zdroj: Vlastní zpracování

Rozpočet paní Konečné je v deficitu 300 Kč. Pro úhradu deficitu si paní Konečná půjčila od svých rodičů. Jedním z možných řešení může být změna bydlení s menším nájemem. Vzhledem k věku syna může být zlepšením finanční situace příležitostná brigáda.

3.2.2. Rezervy

Finanční rezerva představuje peníze odložené pro úhradu výdajů spojených s nečekanými událostmi. Cílem rezervy je zachování životní úrovně domácnosti a přečkání nečekaných nepříznivých událostí. Rozlišujeme tři druhy finanční rezerv: operativní, taktickou a strategickou rezervu.

Operativní rezerva slouží na pokrytí výdajů v důsledku neočekávané události. Jedná se o poruchu auta, ledničky apod. S tímto druhem rezervy je spojena velká pravděpodobnost jejího čerpání, proto bychom měli být schopni peníze získat do 2 – 5 dní. Doporučená výše operativní rezervy je jedno- až trojnásobku měsíční spotřeby. Je vhodné pro uložení rezervy využívat málo rizikové produkty, jakými jsou zejména spořicí účty, krátkodobé termínované vklady.²⁷

Pro případ ztráty zaměstnání, dlouhodobé pracovní neschopnosti nebo krádeže auta pokrývá výdaje taktická rezerva, která by měla činit šestinásobek měsíční spotřeby domácnosti. Pravděpodobnost potřeby čerpání je několikrát za život, schopnost získání peněz se uvádí v horizontu 1 – 2 měsíců. Domácnosti mohou využít například dluhopisové otevřené podílové fondy.

Strategická rezerva má nejmenší pravděpodobnost čerpání, využívá se při trvalé pracovní neschopnosti, trvalé invalidity či úmrtí živitele rodiny. Výše rezervy by měla pokrýt

²⁷ Pro konkrétní domácnost může být jinak.

výdaje domácnosti na dva až tři roky. Vhodným finančním produktem může být životní pojištění, úrazové pojištění apod.

Realita finanční rezerv je poněkud jiná, dle průzkumu agentury STEM/MARK pouze třetina domácností má finanční rezervu ve výši výdajů na 1 měsíc pro případ ztráty hlavního příjmu. 35 % vystačí s rezervou na 2 – 3 měsíce a každá pátá osoba jen necelý týden.²⁸

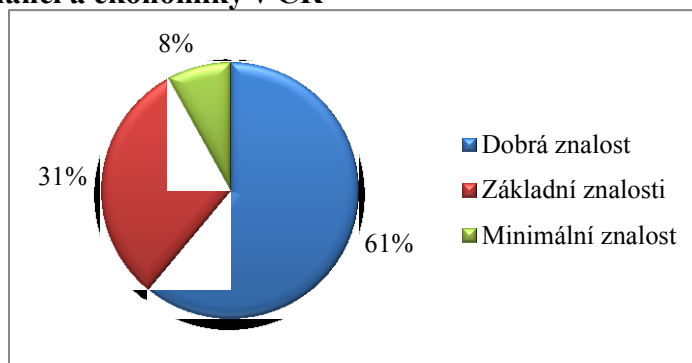
3.2.3. Finanční gramotnost

Finanční gramotnost zahrnuje soubor znalostí, hodnotových postupů občana důležitých k zabezpečení sebe i své rodiny a dovednosti aktivně vystupovat na trhu finančních produktů a služeb. Finančně gramotný občan dokáže spravovat své i rodinné peněžní prostředky na běžném účtu, využívá platební nástroje, stanovuje si finanční cíle a je schopný zvládat různé finanční situace v životě.

V současnosti je na trhu nepřehledné množství finančních nabídek a produktů, orientovat se v tak velkém množství je čím dál více složitější. Finanční gramotnost je důležitá pro dobrou správu rodinných financí, nízká úroveň finanční gramotnosti je jedním z faktorů zadluženosti. Snaha o zvýšení finanční gramotnosti v ČR je vidět v zavedení finanční gramotnosti do osnov vyučování základních a středních škol. Až 94 % procent Čechů se považuje za finančně zodpovědné, většina má přehled o svém zůstatku. Pro správu financí je potřeba znalost finančních produktů.

Z grafu 3.2.5. můžeme vyčíst, že 61 % osob se dobře orientuje v oblasti financí a ekonomiky, nejlepší znalost je v oblasti makroekonomiky a pojištění. Oproti tomu nejmenší znalost je v oblasti spořicí a investičních produktů. Nejmenší přehled o bankovních produktech a o svých financích má dle výzkumu mladý člověk s vysokým příjmem.

3.2.3. Znalost financí a ekonomiky v ČR

Zdroj: [http://www.finance.cz/zpravy/finance/284649-csob-zmapovala-financni-gramotnost-v-cr-22-cechu-je-vysoce-financne-gramotnych-8-jsou-financni-nemluvnata-/](http://www.finance.cz/zpravy/finance/284649-csob-zmapovala-financni-gramotnost-v-cr-22-cechu-je-vysoce-financne-gramotnych-8-jsou-financni-nemluvnata/)

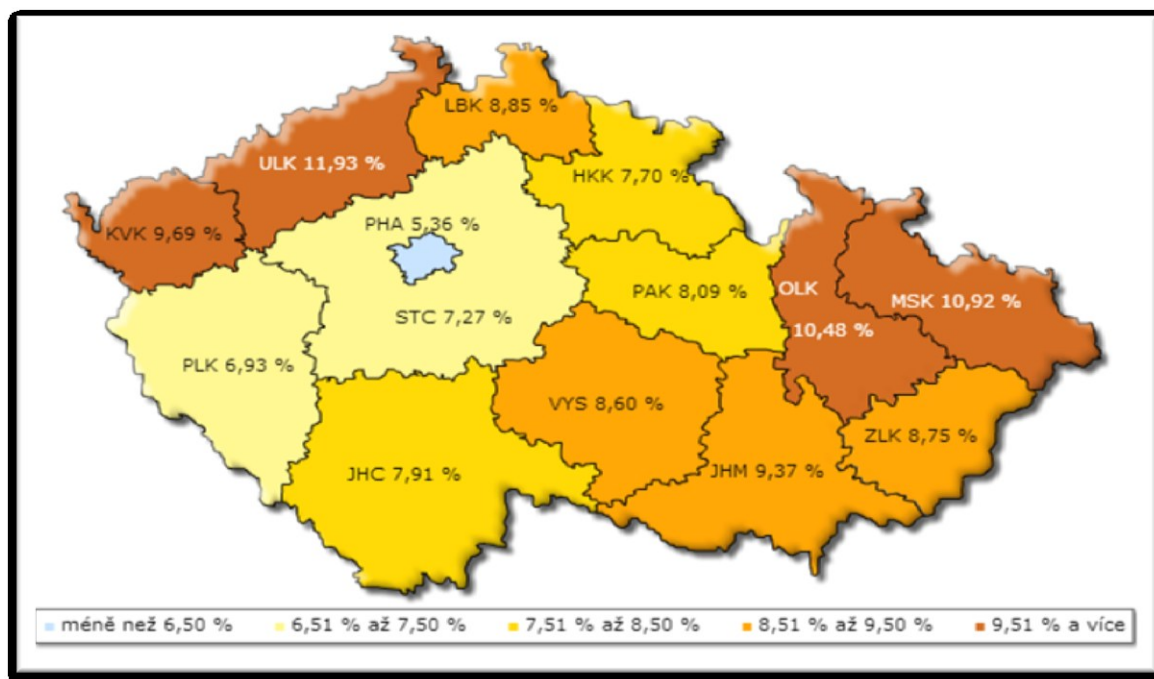
²⁸ [18] STEM/MARK a.s. (2010)

3.2.4. Nezaměstnanost v ČR

Ztráta zaměstnání je častým impulzem k nesplácení dluhů a následnému vyššímu zadlužení, které může vyústit v dluhovou past. Výroční zpráva Poradny při finanční tísni za rok 2012 ztrátu zaměstnání označuje za nejčastější důvod platební neschopnosti klientů.

Nezaměstnanost v ČR je nejvyšší v Ústeckém a Moravskoslezském kraji. Porovnat nezaměstnanost s ostatními kraji lze na grafu 3.2.6. Nezaměstnanost v ČR je kolísavá z důvodů sezónních prací. V průměru se pohybovala za rok 2013 okolo 7 %.²⁹

3.2.4. Nezaměstnanost v jednotlivých krajích ČR

Zdroj: http://www.czso.cz/xk/redakce.nsf/i/animovana_mapa_podil_nezam_kraje

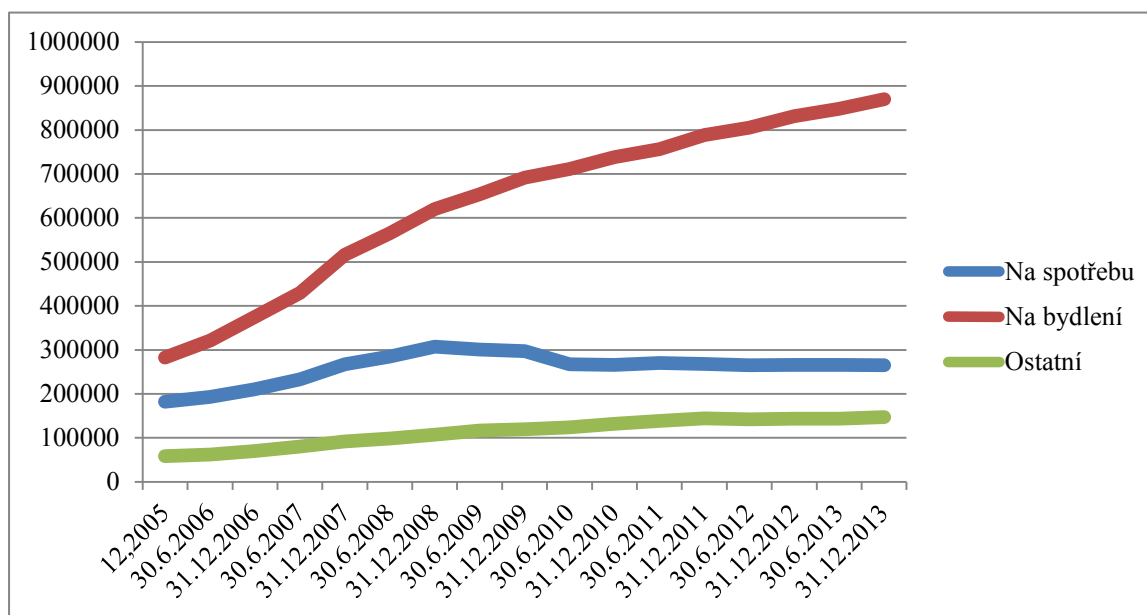
Jednou z možností, jak se vyhnout nemožnosti splácet své dluhy při ztrátě zaměstnání, je vytvoření dostatečných rezerv, více viz kapitola 3.2.4. Riziko snížíme, pokud budeme mít více zdrojů příjmů např. druhé zaměstnání na dohodu o provedení práce.

3.2.5. Zadluženost v ČR

V posledních letech neustále stoupá zadlužení českých domácností, které lze pozorovat na následujícím grafu. Lze předpokládat, že spolu se zvyšujícím se zadlužením domácností bude růst i počet podaných insolvenčních návrhů. Očekává se, ale mírnější růst než v letech před nedávnou hospodářskou krizí.

²⁹ http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zamestnanost_nezamestnanost_prace

3.2.5. Vývoj zadluženosti domácností v ČR (v mil. Kč)

Zdroj: http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.PARAMETRY_SESTAVY?p_sestuid=1538&p_strid=AD&p_lang=CS

Dle ČNB v prosinci 2013 činila výše zadlužení domácností 1,206 bilionu korun u bankovních a nebankovních institucí, je zde nárůst o 42,6 miliardy korun oproti minulému roku. V posledním měsíci minulého roku klesla zadluženost o 2,3 miliardy korun, meziročně je však zadluženost vyšší o 4 %. K dalšímu zadlužování jsou domácnosti motivovány nízkými úrokovými sazbami a příznivými cenami nemovitostí.

3.3. Dluhové poradenství

Mnoho občanů ČR se potýká s problémem, jak splácet své závazky. Tento problém řeší nejen ti, kteří se vědomě či nevědomě dostali do dluhové pasti, ale i ti, jejichž výdaje převyšují příjmy z důvodu nepříznivé životní situace. Tito lidé se často obracejí na pomoc občanských poraden, jejichž pomoc je bezplatná. Poradny poskytují lidem informace a rady, jak řešit majetkové a rodinné problémy, potíže s bydlením, dluhovou past nebo i ztrátu zaměstnání. Asociace občanských poraden sdružuje 40 občanských poraden, seznam poraden je možné získat na www.obcanskeporadny.cz.³⁰

³⁰ <http://www.obcanskeporadny.cz/>; <http://www.penize.cz/osobni-bankrot/43516-zajem-o-dluhove-poradenstvi-roste>

3.3.1. Poradna při finanční tísní

Poradna při finanční tísní byla založena Sdružením českých spotřebitelů a Českou spořitelnou v roce 2007. Jedná se o obecně prospěšnou společnost, která poskytuje bezplatné poradenství spotřebitelům. Zaměřuje se především na spotřebitele, kteří se ocitnou v těžké životní situaci, z důvodu řádného neplnění svých závazků. Dále poskytují rady, jak této situaci předcházet. Dlužníkům poradna bezplatně zpracuje návrh na oddlužení podle Insolvenčního zákona.

Cílem poradny je prohloubení finančně-právních znalostí spotřebitelů v oblasti úvěrů či půjček. Snaží se o zvýšení sociální odpovědnosti u věřitelů poskytující své finanční produkty a řešení problémů při nesplácení dlužníka.

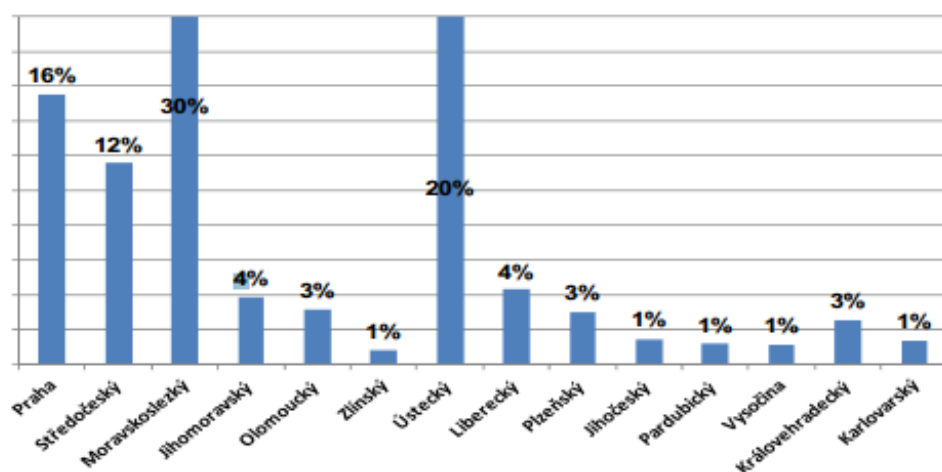
Poradna poskytuje převážně tyto služby:

- pomáhá s prevencí vzniku tíživé situace způsobené nesplácením závazků spotřebitelů,
- podporuje radami a konzultacemi spotřebitele při výběru řešení neschopnosti splácet své dluhy,
- podporuje spolupráci spotřebitelů s jejich věřiteli, soudy a soudními exekutory,
- vypracovává dlužníkům návrh na oddlužení,
- vysvětluje proces vymáhání a postupu věřitelů při vymáhání svých pohledávek.

Poradna při finanční tísní poskytuje poradenství telefonicky na zelené lince a na linkách poboček, písemnou formou, přes formulář na internetu nebo osobně na pobočkách. Na poradnu se v roce 2012 obrátilo přes 10 000 spotřebitelů.

Dluhové poradenství poskytuje na celém území České republiky, největší zájem je v Moravskoslezském a Ústeckém kraji.

3.2.7. Rozdělení klientů podle krajů

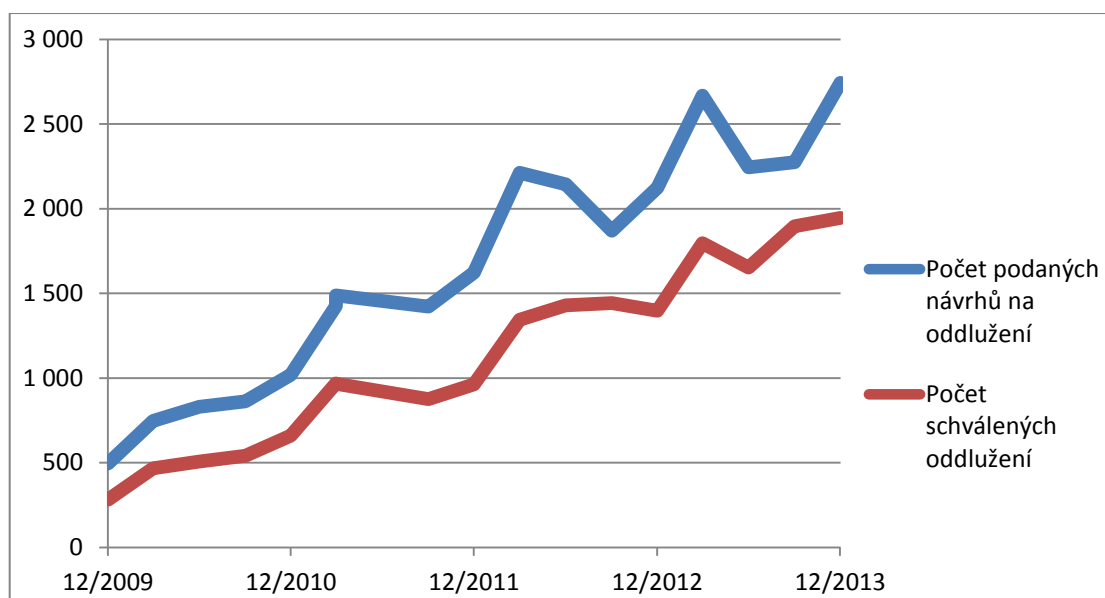

Zdroj: http://www.financnitisen.cz/doc/vyrocní_zpráva_12.pdf

4. Analýza a vyhodnocení ekonomické a sociální situace dlužníků

Každý rok dochází k nárůstu insolvenčních návrhů, v roce 2013 oproti roku 2012 vzrostl počet podaných návrhů u spotřebitelů o 7,6 %. Tempo růstu se oproti minulým rokům snížilo. V roce 2013 o oddlužení požádalo 30 029 osob, z toho bylo insolvenčním soudem povoleno 22 063 případů.³¹ Nejvíce povolených návrhů bylo v Moravskoslezském kraji a Jihomoravském kraji.³² S novelou insolvenčního zákona můžeme očekávat tendenci růstu žádostí o povolení oddlužení z důvodu rozšíření osob, které jsou oprávněny podat návrh na povolení oddlužení. Nejčastější formou oddlužení bylo plněním splátkového kalendáře, týkalo se 18 803 dlužníků. Formu zpeněžení majetkové podstaty využilo v roce 2013 celkem 572 dlužníků.

4. Podané návrhy na oddlužení v roce 2013

Zdroj: Creditform – tisková informace

4.1. Analýza dlužníků v oddlužení

Analýza ekonomické a sociální situace dlužníků byla provedena na vzorku 50 dlužníků, žijících v Ostravě. Pomocí dotazníku byly sledovány mj. následující údaje: věk, pohlaví, zdroj příjmu, výše příjmu, celková dlužná částka a počet věřitelů. Informace o dlužnících jsou získané z databáze Insolvenčního rejstříku.

³¹http://www.creditreform.cz/fileadmin/user_upload/CRInternational/local_documents/cz/Presseartikel/vyvoj_in_solvenci_v_CR_2013.pdf

³² http://insolvenzni-zakon.justice.cz/downloads/statistiky/Statisticke_udaje_za_rok_2013.pdf;

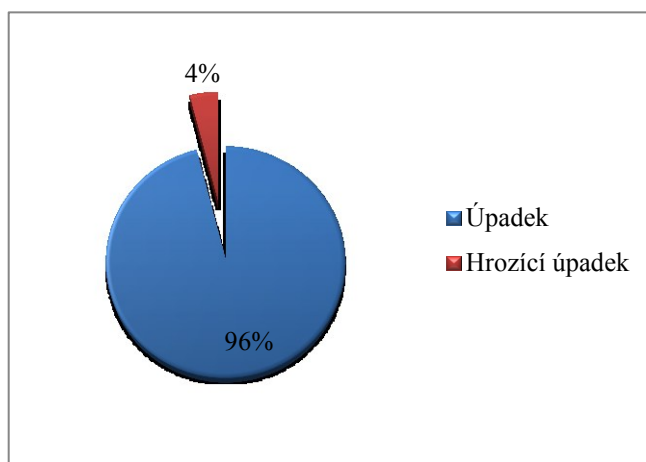
Vlastní analýza byla porovnána se statistickými údaji z výroční zprávy Porady při finanční tísní za rok 2012. V tomto roce měla poradna 10 993 klientů. Je důležité zdůraznit, že zkoumaný vzorek 50 dlužníků je velmi malý pro reálné zhodnocení ekonomické a sociální situace dlužníků.

4.1.1. Dlužníci dle druhu úpadku

Je vhodné, aby každý dlužník řešil tíživou finanční situaci s předstihem a nečekal, až nebude schopen splácet své závazky a je na něj nařízena exekuce. Většina dlužníků podává návrh na povolení teprve při platební neschopnosti, i když už dříve předpokládali svou neschopnost řádně a včas plnit své závazky. Následující graf 4.1.1. to potvrzuje. Pouze 2 z 50 dlužníků podali návrh na povolení oddlužení v situaci hrozícího úpadku. 48 % dlužníků nereagovalo včas na nemožnost splácení závazků a podávali návrh na řešení úpadku.

Je důležité, aby si dlužníci uvědomovali, že při odkládání podání návrhu nemusí splňovat podmínky oddlužení. Důvodem je hlavně vyšší zadlužení a neschopnost uhradit 30 % závazků po dobu 5 let.

4.1.1. Dlužníci dle druhu úpadku

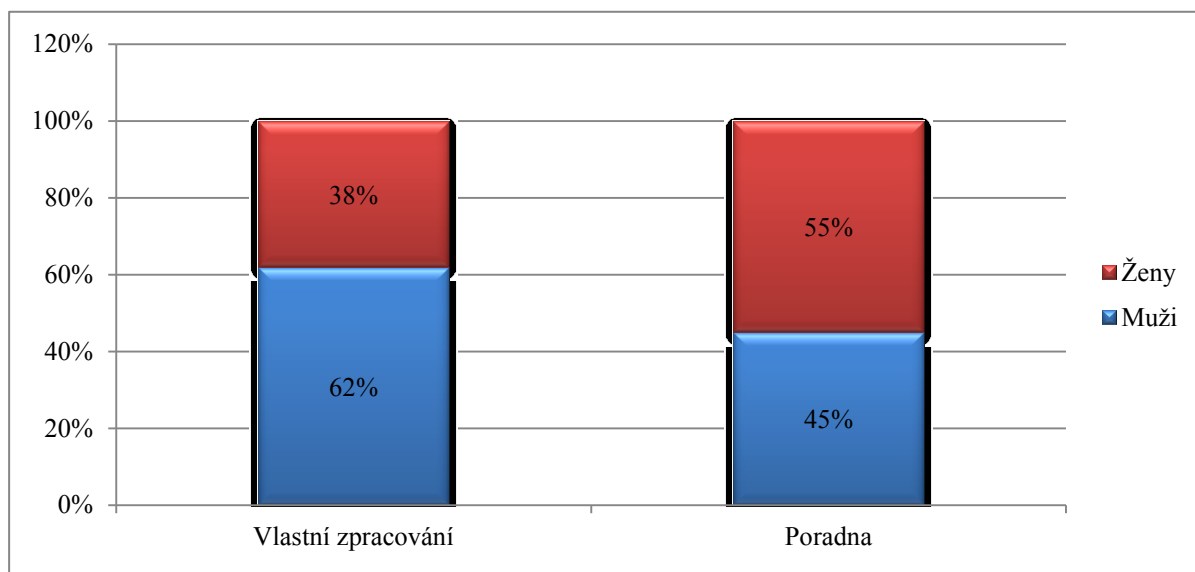
Zdroj: Vlastní zpracování

4.1.2. Dlužníci dle pohlaví

Přestože se podle průzkumů se cítí ženy zodpovědnější v osobních financích, dostávají se i tak do problémů se splácením závazků, dle poměru osob obracejících se na poradnu převládají ženy, i když pouze o 5 %. 6 046 žen se obrátilo na poradnu o radu, činí tedy 55%. Mužů bylo 4 947 a tvořili 45 %.

Ve vzorku 50 dlužníků převládali více muži a to s 62 %, ženy měli 38 %. Do finančních problémů se dostávají ve stejné míře téměř všichni.

4.1.2. Rozdělení dle pohlaví

Zdroj: Vlastní zpracování; Poradna při finanční tísní o.p.s. výroční zpráva 2012

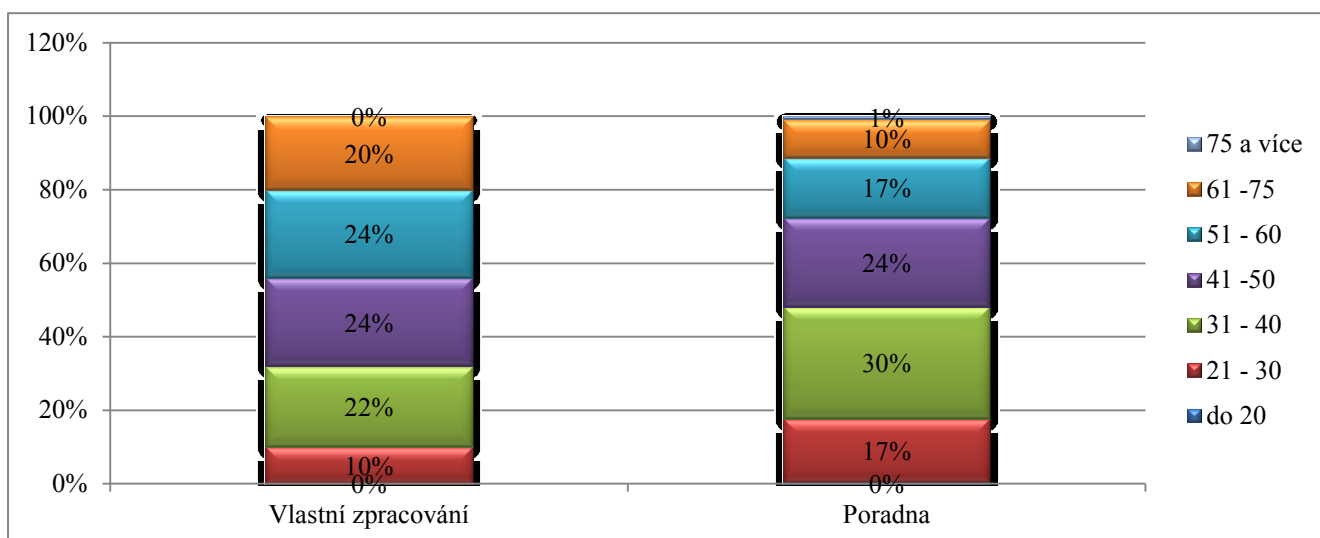
4.1.3. Věková struktura dlužníků

Dále byla zkoumána věková struktura dlužníků. Dlužníci byli rozděleni do 7 věkových skupin. V souboru 50 dlužníků nejvíce převládají dlužníci ve věkové kategorii 51 - 60 let a 41 - 50 let, každá věková skupina tvoří z celkového zkoumaného vzorku 25 %, tj. 12 dlužníků. Nejmladšímu dlužníkovi bylo 29 let a nejstarší osoba měla 70 let. Průměrný věk je 48 let. Nejsilnější skupina dlužníků dle poradny jsou osoby ve věku 31 – 40 let.

Mladí lidé, kteří se dostávají do dluhové pasti, často přehnaně věří ve své finanční možnosti. Tito lidé si půjčky berou na uspokojení aktuálních vlastních potřeb. Je proto důležité, aby začali uvažovat o budoucnosti v dlouhodobé perspektivě a nesnažili se utíkat od problémů při prvních drobných potížích.

Zadluženost důchodců může způsobit mnoho faktorů. Jedním z nich je důvěra důchodců k cizím lidem, která vyústí podepsáním smlouvy bez přečtení. Jedná se například o smlouvy podepsané na předváděcích akcích či podomním prodeji. Mnohdy za problémy penzistů s dluhy mohou jejich potomci. Důchodci se snaží vlastními půjčkami pomoci dětem s problémy, případně jim chtějí jen přilepšit. S důchodovým věkem jsou spojeny i zdravotní problémy, které vyžadují více financí. Pokud ještě penzista bydlí v nájemním bytě, na osobní spotřebu příliš finančních prostředků nezůstává.

4.1.2. Rozdělení dlužníků do věkových kategorií

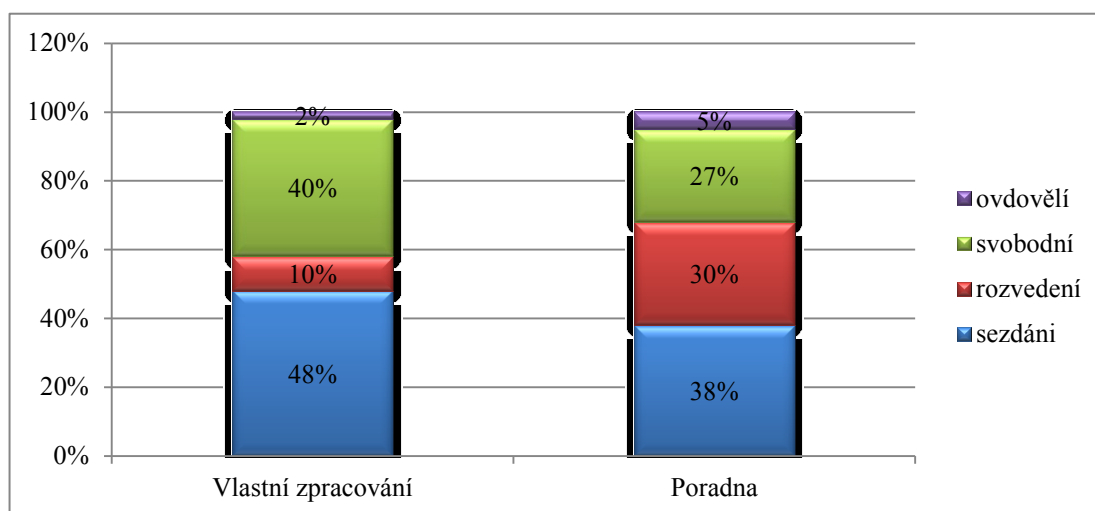
Zdroj: Vlastní zpracování, Poradna při finanční tísní o.p.s. výroční zpráva 2012

4.1.4. Dlužníci dle rodinného stavu

Na zkoumaném vzorku byla provedena i analýza dlužníků dle rodinného stavu. Nejpočetnější skupinou shodně s poradnou jsou sezdané osoby, tj. 24 z 50 dlužníků. Až 40 % dlužníků jsou dle analýzy svobodní, 10 % dlužníků rozvedených. Pouze jedna dlužnice je vdova.

Na poradnu se obrací na druhém místě nejvíce rozvedení dlužníci a jen o 3 % méně svobodní. Dlužníci sice mohou být svobodní, ale neznamená to, že žijí sami. Spousta párů žije ve společné domácnosti, aniž by byli sezdáni. Srovnání rodinného stavu dlužníků uvádí graf 4.1.4.

4.1.4. Rozdělení dlužníků dle rodinného stavu

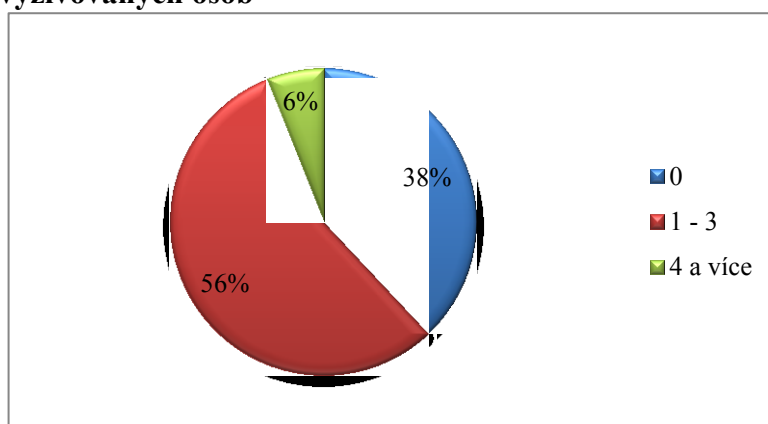
Zdroj: Vlastní zpracování, Poradna při finanční tísní o.p.s. výroční zpráva 2012

4.1.5. Dlužníci dle vyživovaných osob

Důležité pro povolení oddlužení je počet vyživovaných osob, které ovlivňují výši nezabavitelného minima a tím i očekávané plnění závazků. Vyživované osoby byly definovány již výše.

38 % z 50 dlužníků nemá vyživovanou osobu. Počet vyživovaných osob v rozmezí 1 - 3 má 56 % dlužníků tedy 28 osob. Nejméně početnou skupinu tvoří dlužníci s 4 a více osobami, které jsou povinni vyživovat. Velký počet osob bez vyživované osoby souvisí s jedním z nejvíce zastoupeným věkovým rozmezím dlužníků v daném vzorku, kdy dlužníci sice mají děti, ale už je nemusí vyživovat.

4.1.4. Počet vyživovaných osob

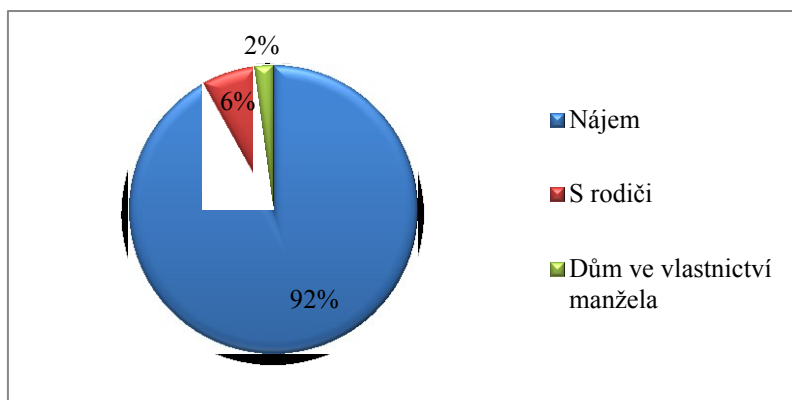
Zdroj: Vlastní zpracování

4.1.6. Dlužníci dle bydlení

Z grafu 4.1.6. dlužníci dle typu bydlení vyplývá, že většina dlužníků bydlí v nájemním bytě. S nájemním bytem jsou spojené vyšší fixní náklady oproti vlastnímu bytu, jež musí dlužník hradit z nepostihnutelného minima. Dlužníků bydlících v nájemních bytech je 46, tj. 92 %.

Pouze 3 osoby bydlí s rodiči, představují 6 %. Výhodou bydlení s rodiči jsou menší náklady na bydlení a tolerance rodiny při včasném nezaplacení příspěvku na domácnost. Pouze jedna dlužnice bydlí v domě, který je ve vlastnictví manžela.

4.1.6. Dlužníci dle bydlení

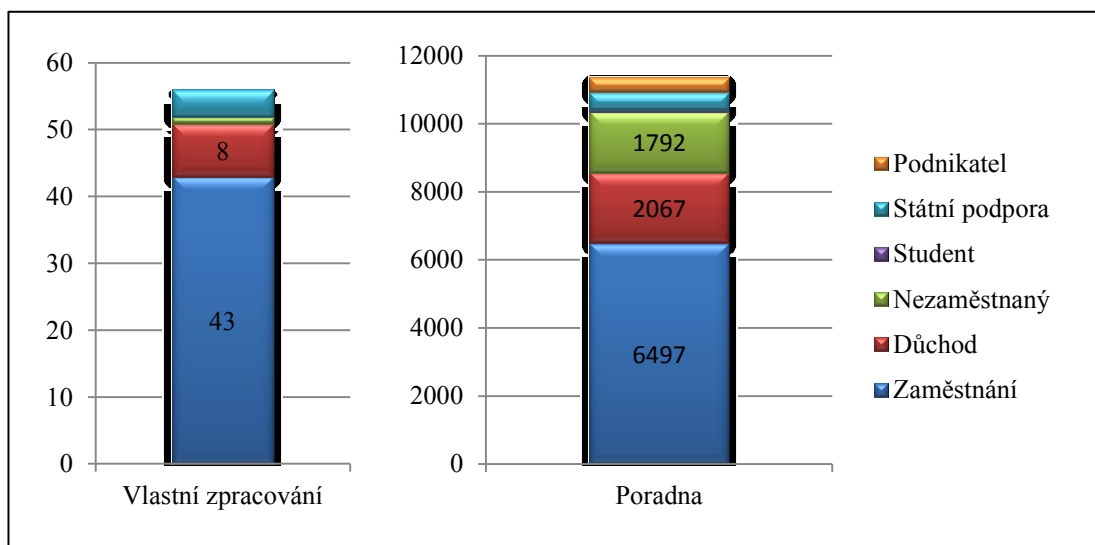
Zdroj: Vlastní zpracování

4.1.7. Dlužníci dle zdroje příjmu

Při analýze příjmů dlužníků byl zjišťován zdroj příjmů. 88 % dlužníků má jeden příjem. U 12 % dlužníků se skládá jejich příjem ze dvou zdrojů, jedná se o pracující důchodce či zaměstnané osoby pobírající státní příspěvek. Ani jeden dlužník z 50 vzorků nemá 3 a více příjmů.

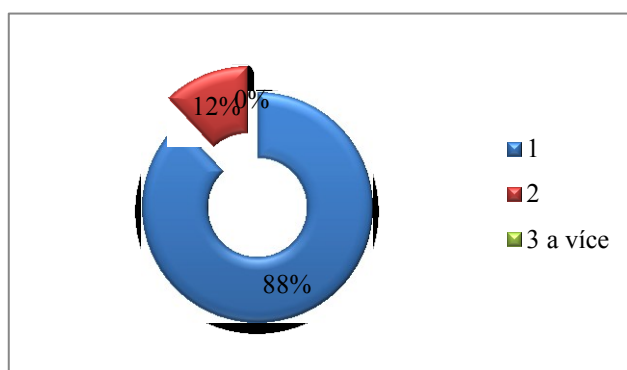
Zdrojem příjmů dlužníků je nejčastěji pracovní právní poměr. Z celkového počtu klientů poradny se jedná o 59 % tj. 6 497 osob, v analýze 50 dlužníků bylo zaměstnáno 43 osob. Dalším nejvíce zmiňovaným zdrojem příjmu je důchod. Jsou zde započítány všechny druhy důchodu jak invalidní, předčasný, částečný či starobní důchod. Nezanedbatelný podíl důchodců lze odvodit s věkového rozložení dlužníků nejen v analýze, ale i v poradně.

4.1.7. Rozdělení dlužníků dle zdroje příjmu

Zdroj: Vlastní zpracování, Poradna při finanční tísni o.p.s. výroční zpráva 2012

4.1.7. Dlužníci dle počtu příjmů

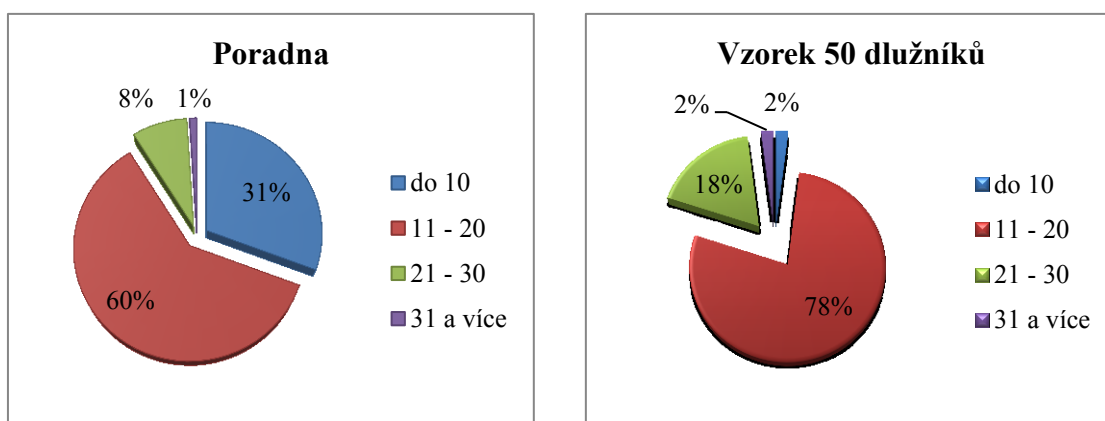
Zdroj: Vlastní zpracování,

4.1.8. Dlužníci dle výše příjmu

Změna výše příjmu či jeho ztráta má nepříznivý dopad na rodinný rozpočet. Největším rizikem ohrožující domácnosti je právě ztráta příjmu, je i největším důvodem platební neschopnosti klientů poradny. Stagnující příjmy a rostoucí úrokové náklady dluhů snižují finanční rezervu domácností, čímž se pak dostávají domácnosti do platební neschopnosti a obracejí se na insolvenční soud s návrhem na povolení oddlužení.

Nejvíce ohroženou skupinou, co se týká zadlužení, jsou lidé s nižšími příjmy. Dokazují to grafy 4.1.8., na nichž jsou nejvíce zastoupeny osoby s příjmem mezi 11 – 20 tis. Kč. Oproti tomu lidé s vyššími příjmy, pohybujícími se mezi 21 – 30 tis. Kč, se ocitají v oddlužení o poznání méně. Jedná se pouze o 18 % z 50 dlužníků, v poradně činí jen 8 %. Největší rozdíl mezi grafem zobrazující statistické údaje poradny a vlastním zpracování statistiky jsou dlužníci s příjmem do 10 000 Kč. V poradně jde o druhou nejsilnější skupinu osob s 31 %, v analýze 50 dlužníků se jedná o minoritní podíl pouze s 2 %. Průměrně dlužník dosahuje příjmu 16 278 Kč.

4.1.8. Dlužníci dle výše příjmu (v tis. Kč)

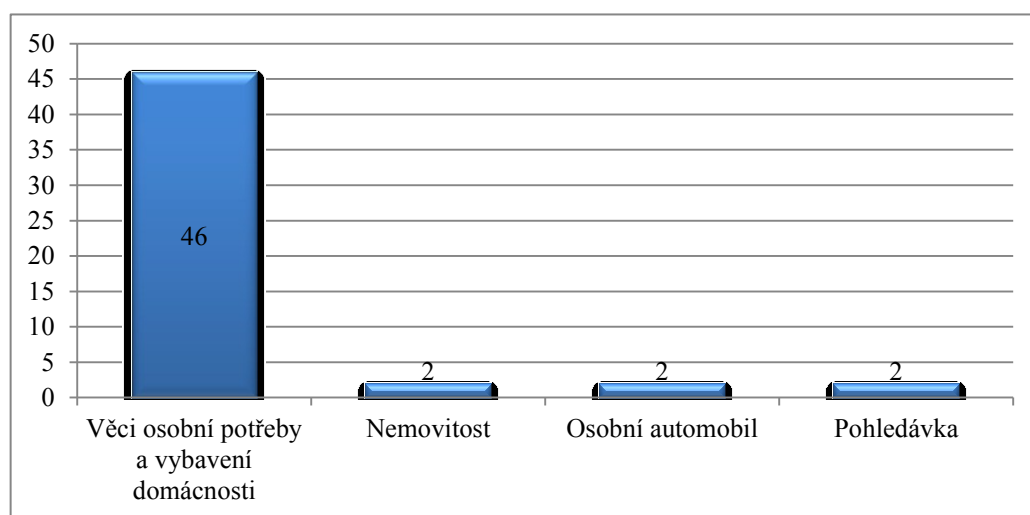

Zdroj: Vlastní zpracování, Poradna při finanční tísní o.p.s. výroční zpráva 2012

4.1.9. Dlužníci dle majetku

Nejvíce převládají dlužníci s majetkem, který není možné zpeněžit z důvodu jeho nízké hodnoty. I když majetek jako je automobil se sice dá zpeněžit na pokrytí závazků dlužníků, ne vždy je to možné. Jako jeden z důvodů se uvádí jediný možný způsob dopravy do zaměstnání. Dva dlužníci vlastní nemovitou věc, z toho jeden dlužník podíl na družstevním bytě.

4.1.9. Dlužníci dle majetku

Zdroj: Vlastní zpracování

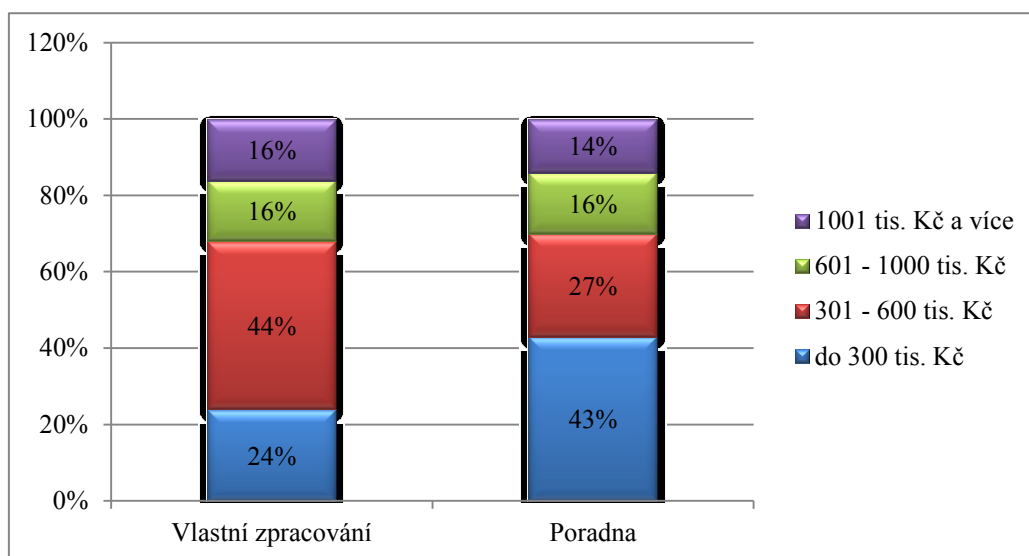
4.1.10. Dlužníci dle celkové výše dluhů

Dle poradny majoritní skupinou jsou dlužníci s celkovou výší dluhů do 300 tis. Kč, představují 43 %. Oproti tomu největší skupinou v analýze 50 dlužníků jsou osoby s dluhem v rozmezí 301 – 600 tis. Kč, v poradně tvoří tato skupina 27 %, v analýze se jedná o 44 % (22 osob).

Obě statistiky mají téměř stejný podíl ve skupině nad 600 tis. Kč. U zkoumaného vzorku se objevilo 8 dlužníků s dluhem přesahující 1 mil. Kč tj. 16 % z celkového počtu dlužníků. Průměrná výše jednoho závazku činí 592 631 Kč.

Celková suma závazků se může v návrhu na povolení oddlužení odlišovat od seznamu přihlášených pohledávek. Rozdíl je způsoben nepřihlášením pohledávek věřitelů do insolvenčního řízení či popřením pohledávky.

4.1.10. Rozdělení dlužníků podle celkové výše dluhů

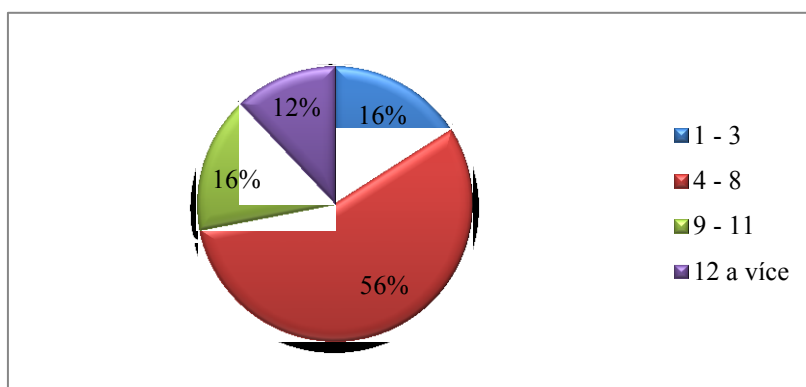
Zdroj: Vlastní zpracování, Poradna při finanční tísní o.p.s. výroční zpráva 2012

4.1.11. Dlužníci dle počtu závazků

Největší procentuální zastoupení bylo 4 - 8 závazků, 28 dlužníků se nachází v daném rozmezí. Druhé nejvyšší zastoupení bylo shodné pro rozmezí závazků 9 - 11 a 1 - 3. Na každou skupinu připadá 8 dlužníků, tj. tvoří 16 %. U 6 dlužníků dosahuje jejich počet závazků 12 a více.

Vznik více závazků vznikl snahou dlužníků plnit své závazky. Dlužníci novou půjčku použili na pokrytí dřívějšího závazku a tím se dostali do dluhové pasti.

4.1.12. Dlužníci dle počtu závazků

Zdroj: Vlastní zpracování

4.1.12. Dlužníci dle poskytnutého daru

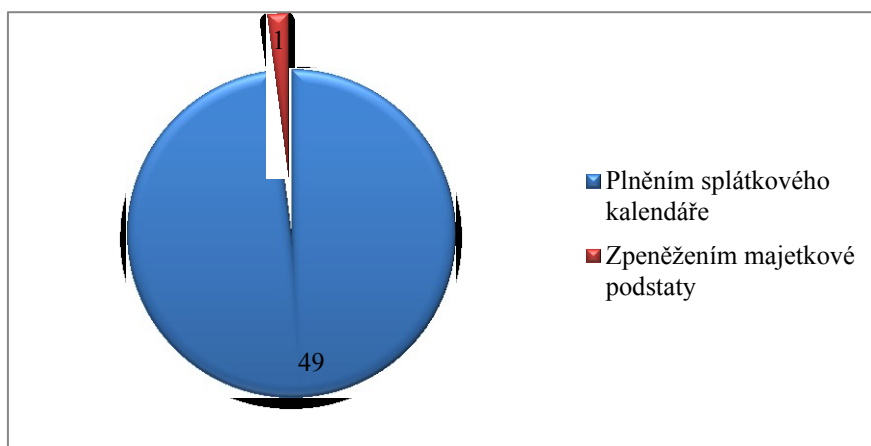
Poskytnutí daru často pomůže dlužníkům ke schválení oddlužení, hlavně osobám jinak nesplňujícím hranici 30 % očekávaného plnění závazků. Dar je poskytnut na základě darovací

smlouvy, která se přikládá k návrhu. Mezi 50 dlužníky se příjem ve formě daru objevil u 8 osob. Průměrná výše poskytnutého daru činí 1 238 Kč. Členové rodiny se snaží pomoci svým příbuzným se splácením závazků, proto bývají častými dárci peněžitého daru.

4.1.13. Dlužníci dle způsobu oddlužení

Plněním splátkového kalendáře bylo schváleno 49 dlužníkům, jedná se o nejvíce využívaný způsob oddlužení, což potvrzuje i statistika ISIR za rok 2012³³. Z celkového počtu 4 943 rozhodnutí o povolení oddlužení bylo 4 172 schváleno plněním splátkového kalendáře. Dlužník nevlastní zpravidla žádnou nemovitou věc vhodnou pro zpeněžení, proto jen malé procento dlužníků využije formu zpeněžení majetkové podstaty. V analýze pouze jeden dlužník využil formu zpeněžení majetku.

4.1.13. Dlužníci dle způsobu oddlužení

Zdroj: Vlastní zpracování

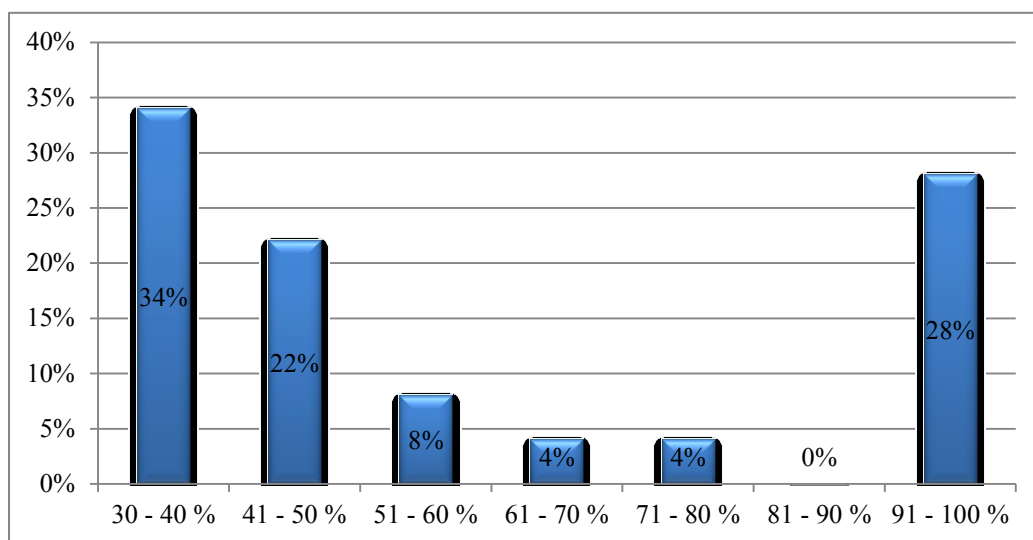
4.1.14. Dlužníci dle očekávaného plnění

Od dlužníků s povoleným oddlužením se očekává splnění závazků v průběhu 5 let v minimální výši 30 %. Očekávané plnění se vypočte jako podíl součtu 60 měsíčních splátek a částky všech přihlášených závazků. Rozdíl je vynásoben 100, pro vyjádření hodnoty v procentech.

Dle grafu 4.1.13. se u většiny dlužníků očekává plnění ve výši 30 – 40 %. Značný poměr dlužníků pravděpodobně bude plnit své závazky pod 50 %, jedná se o více jak polovinu dlužníků. 14 dlužníků by mělo být schopnost plnit oddlužení v rozmezí od 91 – 100 %, věřitelům uhradí prakticky celou výši jejich přihlášené pohledávky.

³³ http://insolvenni-zakon.justice.cz/downloads/statistiky/Statisticke_udaje_za_4_ctvrtleti_roku_2012.pdf

4.1.13. Rozdělení dlužníků dle předpokládaného očekávaného plnění oddlužení

Zdroj: Vlastní zpracování

4.2. Vyhodnocení analýzy 50 dlužníků

Z provedené analýzy na 50 dlužnících byly zjištěny následující informace. Dlužníci podávají návrh na povolení oddlužení v situaci hrozícího úpadku. Opravdu jen malý podíl dlužníků si uvědomuje neschopnost splácení závazků a s předstihem situaci řeší. Oddlužení se téměř ve stejném poměru týká žen i mužů. Dlužníci se nejčastěji nacházejí v produktivním věku, jasné vymezení věkové skupiny nelze z analýzy získat. Rodinný stav dlužníků je obvykle manželský svazek nebo jsou svobodní. Průměrně má dlužník 1 – 3 vyživovací povinnosti a bydlí v nájemním bytě.

Příjem dlužníků pochází v mnoha případech ze závislé činnosti (zaměstnání), což tvoří i jediný příjem. Pro navýšení příjmů dlužníka slouží poskytnutí daru. Smlouvu o poskytnutí peněžitého daru byla sepsána u 8 dlužníků. Jediný majetek dlužníků v 48 případech tvořily věci osobní potřeby a vybavení domácnosti. Hodnota majetku nepostačovala na pokrytí závazků, což je i důvodem využívání formy oddlužení plněním splátkového kalendáře.

Výše nesplacených závazků dosahuje u 44 % z 50 dlužníků hodnotu v rozmezí 301 - 600 tis. Kč, která je složena nejčastěji 4 – 8 pohledávek přihlášených věřitelů. 34 % dlužníků splatí své závazky v rozmezí 30 – 40 % celkového dluhu, jedná se o největší procentuální zastoupení.

Na základě analýzy vzorku 50 dlužníků byl vytvořen profil průměrného dlužníka tohoto výzkumu. Průměrného dlužníka lze charakterizovat takto:

- počet vyživovaných osob - 1,

- věk - 48 let,
- příjem - 16 278 Kč,
- výše daru - 1 415 Kč,
- celkový dluh - 592 631 Kč,
- počet závazků - 7,
- očekávaná výše plnění - 59 %.

5. Závěr

Řešení platební neschopnosti dlužníka pomocí soudního řízení je nezbytné. Při mnohosti věřitelů jednoho dlužníka, nedostatku finančních či majetkových prostředků na uspokojení věřitelů je potřeba dbát na co nejvyšší uspokojení věřitelů, ale pokud možno vyjít vstříc i dlužníkovi. Poctivý dlužník, který přistupuje k řízení zodpovědně a snaží se pokud možno o uspokojení pohledávek věřitelů, by měl mít šanci začít znovu a bez dluhů.

Využívání oddlužení je čím dál více častější a dá se předpokládat, že tento trend bude i nadále pokračovat. Snaha o snížení zadlužování lze vidět u jednotlivých ministerstev, které se snaží zvyšovat finanční gramotnost českého obyvatelstva. Právě finančně negramotní lidé neuváženě hospodaří se svými financemi a dostávají se do finančních problémů. Pro správné řízení financí je potřeba vedení domácího rozpočtu a udržování vhodné výše rezerv. Hlavně uvážit nutnost a potřebu zadlužení.

Vliv na vyšší zadlužení má mnohdy i ztráta zaměstnání. Nezaměstnanost často nutí k dalšímu úvěru, který bude použit na pokrytí stávajících dluhů. Což může vést až do tzv. dluhové pasti, kdy lidé nejsou schopni splácet své dluhy. Jedná se o začarovaný kruh, kdy se dlužníci snaží jeden závazek hradit závazkem novým.

Cílem bakalářské práce bylo vyhodnocení vlastní analýzy dlužníků v oddlužení a její srovnání se statistickým přehledem Poradny při finanční tísni za rok 2012. V kapitole 4. byla vyhodnocena analýza na základě informací získaných z databáze Insolvenčního rejstříků. Bylo vybráno 50 dlužníků, kterým bylo schváleno oddlužení. Z analýzy vyplynulo, že dlužníci iniciovali zahájení řízení sami. Ve stejném poměru podávali návrh na povolení oddlužení muži i ženy. Průměrný příjem dlužníků se pohyboval nejčastěji v rozmezí mezi 11 - 20 tisíci, nejčastějším zdrojem příjmu bylo zaměstnání. Pro navýšení příjmů byl poskytnut některým dlužníkům dar na základě darovací smlouvy.

Počet závazků zkoumaných dlužníků dosahoval většinou 4 – 8. Výše celkového dluhu byla vždy v řádech statisíců korun, největší zastoupení mělo rozmezí 300 - 600 tis. Kč. Dlužníci využívali oddlužení formou plněním splátkového kalendáře v menší míře i zpeněžením majetkové podstaty.

Dalším cílem práce je základní charakteristika oddlužení jako jednoho ze způsobů řešení úpadku se zdůrazněním ekonomického a sociálního dopadu na dlužníka v oddlužení.

Průběh oddlužení a základní charakteristika byla uvedena v kapitole 1. Fáze oddlužení byly prezentovány na dvou dlužnících s uvedením časového harmonogramu.

Dlužník musí v průběhu insolvenčního řízení vyžít s nezabavitelným minimem, které je upraveno zákonem. Výše nezabavitelné částky se každý rok mění. Při výpočtu se zohledňují vyživované osoby tj. děti a manžel/manželka.

Výhodou řešení úpadku pomocí oddlužení je osvobození od placení zbylých či nepřihlášených pohledávek věřitelů, v případě splnění zákonem stanovených podmínek. S novelou InZ přibyla další výhoda, tou je rozšíření osob oprávněných k podání návrhu na povolení oddlužení tj. dlužníci se závazky z podnikání a také společné oddlužení manželů, které lze brát za jedno z největších přínosů novely. Nelze opomenout, že během oddlužení dlužníkovi nenarůstají dlužné částky o úroky a poplatky z prodlení a především nemožnost provedení exekuce.

Dlužníci by si měli uvědomit, že řešení úpadku formou oddlužení, je jim nabízena pomoc k úhradě jejich dluhů. Proto by si měli vážit této pomoci a přistupovat k oddlužení zodpovědně, pokud možno se úplně vyhnout neschopnosti splácet své dluhy.

Bakalářská práce je určena pro dlužníky jako malá příručka o oddlužení, která poskytne základní informace o oddlužení, jeho průběhu a komu je určeno. Dále dává rady dlužníkovi, jak spravovat své finance. Ukazuje dlužníkům, jaké dopady má na dlužníka oddlužení.

Seznam použité literatury

Odborná literatura a časopisy:

- [1] BŘEZINOVÁ, Hana. Ekonomické aspekty insolvenčního zákona. Praha: BOVA POLYGON, 2009. 200 s. ISBN 978-80-7273-159-6.
- [2] FRELICOVÁ, Kateřina. Oddlužení neboli osobní bankrot. 2008, č. 2. ISSN: 1214-4878
- [3] KOZÁK, J., P. BUDÍN, A. DADAM, L. PACHL. Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2013, 1272 s. SBN 978-80-7357-243-3
- [4] MARŠÍKOVÁ, Jolana. Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele: příručka zejména pro ne právníky. Praha: Linde, 2009. 394 s. ISBN 978-80-7201-780-5.
- [5] PACHL, Lukáš. Oddlužení v roce 2014. Konkursní noviny, 2013, č. 9, s. 6 – 8. ISSN: 1213-4023
- [6] PASEKOVÁ M., D. BAŘINOVÁ, Z. CRHOVÁ. Oddlužení a jeho sociální důsledek pro dlužníka, In. Insolvence 2013 – konec jedné etapy, začátek další? Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2013, s. 63 – 71. ISBN: 978-80-245-1927-2
- [7] RICHTER, Tomáš. Insolvenční právo. Praha: ASPI, 2008. 472 s. ISBN 978-80-7357-329
- [8] SCHELLEOVÁ, Ilona. Úvod do insolvenčního práva. 1. vyd. Ostrava: KEY Publisching s.r.o., 2007. 9 s. ISBN 978-80-87071-54-0.
- [9] SMRČKA, Luboš. Rodinný rozpočet a společnost spotřeby (staronový pohled na osobní finance a bohatství). 1. vyd. Příbram: Professional Publishing: 2008 313 s. ISBN: 975-80-86946-78-8.
- [10] SMRČKA, Luboš. Rodinné finance: ekonomická krize a krach optimismu. 1. vyd. Praha: C. H. Beck: 2010. 538 s. ISBN: 978-80-7400-199-4.

Zákony:

- [11] Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobu jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů
- [12] Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- [13] Vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů.
- [14] Zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů

- [15] Nařízení vlády č. 595/2006 Sb., o způsobu výpočtu základní částky, která nesmí být sražena povinnému z měsíční mzdy při výkonu rozhodnutí, a o stanovení částky, na kterou je mzda postižitelná srážkami bez omezení (nařízení o nezabavitelných částkách)
- [16] Zákon č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání

Internetové zdroje:

- [17] MINISTERSTVO VNITRA, odbor prevence kriminality: Prevence zadlužování českých domácností s důrazem na sociálně slabé a vyloučené skupiny obyvatel, 2008. Dostupné z: www.mvcr.cz/soubor/prevence-zadluzovani-pdf.aspx
- [18] STEM/MARK A.S.: Finanční gramotnost v ČR, Kvantitativní výzkum – Finanční gramotnost obyvatel ČR, květen – říjen 2010. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Odborne-vyzkumy_2010-12_Zaverecna-zprava-z-vyzkumu-plne-zneni-STEMMARK.pdf.
- [19] http://finance.idnes.cz/cesi-se-povazuji-za-financne-zodpovedne-pruzkum-partners-home-credit-1kk-/viteze.aspx?c=A130905_124757_viteze_zuk
- [20] <https://www.erasvet.cz/informace-z-ps/pro-media/stranky/tz-120809.aspx>
- [21] <http://www.obcanskeporadny.cz/>
- [22] <http://www.penize.cz/osobni-bankrot/43516-zajem-o-dluhove-poradenstvi-roste>
- [23] http://insolvencnizakon.justice.cz/downloads/statistiky/Statisticke_udaje_za_rok_2013.pdf
- [24] http://www.creditreform.cz/fileadmin/user_upload/CR-International/local_documents/cz/Presseartikel/vyvoj_insolvenci_v_CR_2013.pdf
- [25] <http://www.financnitisen.cz/>

Seznam zkratk

InZ zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon),
v platném znění

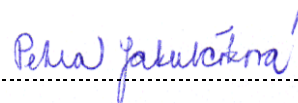
ZKV zákon č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání

Prohlášení o využití bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 9. 5. 2014

Petra Jakubčíková

Seznam příloh

Příloha č. 1. Návrh na povolení oddlužení

Příloha č. 2. Přihláška pohledávky nezajištěného/zajištěného věřitele

Příloha č. 3. Dotazník

Příloha č. 4. Analýza vzorku 50 dlužníků